

130. Az 1897. évi XXXV. törvénycikk :

»A m. kir. központi statisztikai hivatalról.«

1. §.

A m. kir. központi statisztikai hivatal feladata: a magyar korona országai közállapotának és évről-évre változó közérdekű viszonyainak nyilvántartása, s ezen célra minél teljesebb és megbízhatóbb adatok gyűjtése, az adatok megvizsgálása, összeállítása, feldolgozása s olyképen való közrebocsátása, hogy azok úgy tudományos, valamint törvényhozási, kormányzati, közigazgatási és más gyakorlati célokra egyaránt használhatók legyenek.

9. §.

Közhivatalok s mindennemű polgári és egyházi hatóságok, valamint azok közegei kötelesek az 1. §-ban kitűzött célra szükséges adatokat a központi statisztikai hivatalnak, a 3. §-ban megszabott korlátok között¹ tett intézkedéséhez képest, megszerezni és beszolgáltatni.

13. §.

A ki tudva hamis vagy valótlan statisztikai adatokat vall be, vagy a jelen törvény szerint beszolgáltatandó statisztikai adatok beszolgáltatását a szabályszerű felszólítás jogerőre emelkedése után megtagadja, kihágást követ el, s annyszor, a mennyiszer 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

¹ Nem vehetők fel ugyanis oly adatok gyűjtése, a melyek magán-személyek jövedelmének vagy vagyonának összességére, vagy ezek külsőleg nem nyilvánuló alkatrészeire, vagy végül az egyén családi, társadalmi és erkölcsi életének benső viszonyaira vonatkoznak.

15. §.

A központi statisztikai hivatal alkalmazottja, vagy a jelen törvény értelmében szolgáltatandó statisztikai adatok gyűjtésével vagy feldolgozásával megbízott más egyén, ki ily minőségében tudomására jutott egyéni természetű statisztikai vagy egyéb adatokat, akár alkalmaztatásának vagy megbízatásának idejében, akár annak megszűnte után magánosoknak vagy oly hatóságoknak, melyek azok átvételére jogosítva nincsenek, elbeszél, kiszolgáltat, felmutat, megtekinteni enged, vagy a jelen törvény ellenére köztudomásra juttat, — a mennyiben cselekedete súlyosabb büntetőjogi beszámítás alá nem esik — kihágást követ el és 2 hónapig terjedhető elzárással, valamint 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. Fenmarad ezenkívül a fegyelmi felelősség és az okozott kár megtérítésének kötelezettsége.

16. §.

A jelen törvény 13. és 15. §-ában említett kihágási ügyekben, az 1880 : XXXVII. t.-cz. 40. §-ának 5. pontjához képest, a kir. járásbiróságok, illetőleg Horvát-Szlavonországokban az ott illetékes kir. biróságok járnak el.

131. Az 1897. évi XXXVII. törvénycikk :

»A büntető törvénykönyv (1878 : V. törvénycikk) 412., és a kihágási büntető törvénykönyv (1879 : XL. törvénycikk) 59.§-ának módosításáról.

1. §.

A ki az állam által kiadott és forgalomban levő bélyeget, postajegyet, vagy az adó biztosítására szol-

gáló más jegyet, pecsétet, valamely edény ürtartalmának vagy a fémek természetének és beltartalmának bizonyítására szolgáló állami vagy hatósági jegyet felhasználás vagy forgalombahozás végett utánoz vagy meghamisít, vagy a ki ily bélyeget, jegyet, pecsétet tudva felhasznál vagy forgalomba hoz, a bélyeghamisítás vétsége miatt két évig terjedhető fogházzal és kétezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, valamint hivatalvesztéssel büntetendő.

A bélyeghamisítás vétsége miatt egy évig terjedhető fogházzal és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, valamint hivatalvesztéssel büntetendő továbbá az, a ki a fennebb megjelölt valódi bélyegeket, jegyeket vagy pecsétet értéktelenítésük jelének eltávolítása után ismét tudva felhasználja vagy forgalomba hozza.

A jelen §. határozatai külföldi bélyegek, postajegyek, jegyek és pecsétet tekintetében is alkalmazandók, a mennyiben a magyar állam által kiadott bélyegek, postajegyek, jegyek és pecsétet az illető állam törvénye, vagy törvényerejű szerződés szerint a megfelelő esetben büntetőjogi védelemben részesülnek.

2. §.

A ki oly minőségű érmekeket, emlékpénzeket, játékjegyeket, címjegyeket, hirdetéseket, árújegyeket vagy más hasonló tárgyakat készít, melyek felületes megtekintés mellett könnyen forgalomban levő fémpénznek, illetőleg papírpénznek, bélyegjegynek vagy postajegynek tekinthetők, továbbá a ki forgalomban levő postajegyeket nem bérmentesítési czélokra utánoz, valamint az is, a ki az ily minőségű tárgyakat nem bér-

mentesítési czélokra forgalomba hozza, kihágást követ el és négyszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ezen §. határozatai külföldi postajegyek tekintetében is alkalmazandók, a mennyiben a magyar állam által kiadott postajegyek az illető állam törvénye, vagy törvényerejű szerződés szerint a megfelelő esetben büntetőjogi védelemben részesülnek.¹

3. §.

Az 1878: V. törvénycikk, illetőleg az 1879: XL. törvénycikk általános határozatai a jelen törvény szerint büntetendő cselekményekre is alkalmazandók.

4. §.

Az ezen törvény 1. §-ában meghatározott vétség a királyi törvényszékek, a 2. §-ban meghatározott kihágás pedig a királyi járásbiróságok hatáskörébe utaltatik.

5. §.

Jelen törvény életbeléptetésével az 1878: V. t.-cz. 412. §-a és az 1879: XL. t.-cz. 59. §-a hatályukat veszítik.²

132. Az 1897. évi XLI. törvénycikk:

„A nyomdatermek tudományos czélokra szolgáló köteles példányainak beszolgáltatásáról».

1. §.

A Magyarországon nyomtatott, gépi sokszorosítás útján készült nyomdatermekből a nyomtató tudomá-

¹ Lásd 1848: XVIII. t.-cz. (Sajtótörvény)-hez függesztett 1869: 3271. és 1874: 15.148. sz. b. m. rendeleteket a 4. oldalon.

² Tehát az 1897. évi XXXVII. t.-cz. 1. §-a szerint büntetendő, most már az 1891. évi XXXIV. t.-cz. 4. §-ában meghatározott próbabélyeg utánzás vagy hamisítás vétsége is.

nyos czélokra két példányt tartozik ingyen beszolgáltatni, és pedig:

1. egy példányt a M. Nemzeti Múzeumnak (2., 3. §§.);
2. egy példányt a M. Tud. Akadémiának (4. §.).

2. §.

A Magyar Nemzeti Múzeumot megillető példány beszolgáltatásának kötelezettsége kiterjed a gépi sokszorosítás útján készült minden nyomdatermékre; tehát nemcsak az elárusítási forgalomra, vagy általában terjesztésre szánt, szorosabb értelemben vett írói művekre, hanem a kéziratképen nyomtatottakra is, valamint az időszaki sajtó s a ponyvairadalom termékeire; statisztikai kimutatásokra, iskolai értesítőkre, név- és naptárakra; továbbá a gépi sokszorosítás minden ágában előállított föld- és térképekre, hangjegyekre, képes ábrázolásokra stb.; ez utóbbiak akár önállóan szöveggel, vagy szöveg nélkül, akár mint valamely nyomtatvány kiegészítő részei kerülnek forgalomba.

4. §.

A M. Tud. Akadémiának, a nyomdatermék-kimutatással egyidejűleg, csak a következő nyomtatványok szolgáltatandók be:

1. gépi sokszorosítás útján kötetes vagy füzetes alakban kiadott mindennemű írói mű;
2. a ponyvairadalomból az egy-leveles nyomtatványok is;
3. minden időszaki folyóirat, kivéve az egy hétnél rövidebb időközökben megjelenő hirlapokat;
4. iskolai értesítők, évi jelentések, statisztikai kimutatások, név- és naptárak, föld- és térképek.

11. §.

A rendeltetési helyökre kellő időben nem érkezett köteles példányoknak utólagos beszolgáltatását, vagy a nem teljes, hibás és általában a jelen törvényben megkövetelt kellékeknek meg nem felelő példányoknak kifogástalanokkal való pótlását a M. Nemzeti Múzeum, illetőleg a M. Tud. Akadémia, az 5. §-ban a beszolgáltatásra megszabott határidő leteltétől számított három éven belül, a mulasztással terhelt féltől postán ajánlva küldött felszólítás útján megkövetelheti, és a felszólítás teljesítésére, annak keltétől számított legalább 30 napi záros határidőt tűz ki.

E felhívás sikertelensége a 12. §-ban megállapított következményeket vonja maga után.

12. §.

Kihágást követ el:

1. a ki a 11. §-ban megszabott felszólításra az abban kitűzött záros határidő alatt a köteles példányt be nem szolgáltatja, illetőleg a jelen törvényben megkövetelt kellékeknek meg nem felelő köteles példányt kifogástalanul nem pótolja;
2. a ki a köteles példányokkal együtt beküldendő kimutatásokra nézve a jelen törvény rendelkezéseit megszegi.

13. §.

A jelen törvény 12. §-ában említett kihágási ügyekben úgy a pénzbüntetésre, valamint a be nem küldött vagy nem pótoltt köteles példány vételárának megfizetésére nézve, az 1880:XXXVII. t.-cz.¹ 40. §-ának 5. pontjához képest, a királyi járásbíróságok járnak el.

¹ A magyar büntető törvénykönyvek életbeléptetéséről.

133. Az 1898. évi II. törvénycikk:

»A munkaadók és mezőgazdasági munkások közötti jogviszony szabályozásáról.«

A munkás-igazolványokról.

1. §.

Annak, a ki nem cseléd minőségben gazdasági munka teljesítésére szerződik, igazolvánnyal kell birnia.

2. §.

Az igazolványt a munkás állandó lakhelyének községi elöljárósága állítja ki.

Az igazolvány kiállítása egy munkástól sem tagadható meg.²

¹ Lásd az »erdőmunkásokról« szóló 1901. évi XXVIII-ik a 446. oldalon és a dohánytermelők és a dohánykertészek közötti jogviszonyok szabályozásáról szóló 1900. évi XXIX. törvénycikkeket a 459. oldalon.

² A földmívelésügyi miniszter 1898. évi február hó 15-én 1999. sz. alatt ezen törvény életbeléptetése és a szükséges átmeneti intézkedések tárgyában kiadott rendeletének a munkás-igazolványokra vonatkozó része alábbiakban közzétetik:

6. §.

A törvény értelmében azon egyénnek (férfi vagy nő), a ki nem cseléd, hanem munkás vagy napszámos minőségben gazdasági munka teljesítésére szerződik, s a ki tehát hivatásos mezőgazdasági munkás vagy napszámos, munkás-igazolvánnyal kell birnia.

Azon kiskorúak részére, a kik tizennegyedik életévüket betöltötték és fentartásukról maguk gondoskodnak, a munkás-igazolvány az atya (gyám) meghallgatása nélkül kiadható, más kiskorúak részére az igazolvány csak az atya (gyám) beleegyezésével adható ki.

Oly kiskorúak, a kik tizenkettedik életévüket még be nem töltötték, hivatásos mezőgazdasági munkásoknak, napszámosoknak nem tekinthetők: az igazolvány használatára nem kötelesek.

Olyan külföldi munkások részére, a kiknek a magyar állam területén állandó lakhelyük nincsen, munkás-igazolvány nem adható ki.

7. §.

Csak az az igazolvány érvényes, melyet az arra jogosult elöljáróság (jegyző és bíró, kerületi elöljáró, kijelölt tanácsstag) a m. kir. államnyomda által készített, »Munkás-igazolvány« címmel ellátott könyvecske rovatainak kitöltésével állított ki. A munkás-igazolvány első oldalán az igazolvány.

A gazdasági munkaszerződések megkötéséről.

12. §.

Ha a munkások a szerződés teljesítésének, illetve a munkaadó esetleges kárának biztosítására készpénz vagy értékpapirban biztosítékot adnak, az a szerződéskötésnél eljárt községi elöljáróságnál letétbe helyezendő. (60. §.)

17. §.

A közigazgatási bizottságnak a törvényhatóság területén működő mezőgazdasági bizottság, vagy gazdasági egyesület meghallgatásával tett előterjesztésére a földmívelésügyi miniszter a belügyminiszterrel egyetértőleg egyes törvényhatóságokra vagy járásokra nézve kivételkép megengedheti, hogy a gazdasági munkaszerződéseknek az elöljáróság előtt való megkötése mellőztessék, s a két példányban írásba foglalandó szerződések aláírás után az elöljáróságnak csak láttamozás végett mutattassanak be. (18., 15. §§.)

18. §.

A 17. §. szerint csak láttamozandó szerződést köteles a munkaadó azon község elöljáróságának, melyben a szerződés létrejött, láttamozás végett bemutatni; köteles továbbá a munkaadó a szerződés megkötését — ha azok az igazolvány használatára kötelesek — a szerződött munkások igazolványába bejegyezni, s a szerződési okirat egyik példányát a munkásoknak, illetőleg megbízottjuknak átadni. (60. §.)

tulajdonosának s a kiállító hatóságnak neve, a kiállítás helye és kelte, a második oldalon a tulajdonos személyleírása tüntetendő ki. A könyvecsken átfűzött zsinór a bekötési táblának belső oldalán a kiállító hatóság által lepecsételandó.

A szerződés megkötésére, teljesítésére vagy felbontására vonatkozó bejegyzések részére, a törvény szövegének közlése után, megfelelő rovatok lapok vannak.

20. §.

A megkötött munkaszerződés — ezen törvény 22. és 25. §-ában felsorolt eseteken kívül — egyoldalúlag jogosan fel nem bontható, hanem a törvényes következmények terhe alatt mindkét fél által teljesítendő. (60., 62., 63. §§.)

A szerződés felbontásának eseteiről.

22. §.

A munkaadó jogosult a munkaszerződést azon munkással szemben felbontani, a ki a szerződés megkötése utáni időben:

a) a munkaadót, családtagját, intézkedésre vagy felügyeletre jogosult megbizottját tetteleg bántalmazza, vagy testi épsége, élete, vagy vagyona ellen büntetendő cselekményt követ el, vagy ilyet megkísért;

b) a munkaadónak, családtagjának, intézkedésre vagy felügyeletre jogosult megbizottjának tulajdonában szándékosan kárt okozott;

c) büntett vagy nyereségvágyból eredő vétség miatt elítéltetett;

d) ezen törvény 65. vagy 66. §-ába ütköző kihágás miatt elítéltetett;

e) a munka teljesítésére képtelenné válik.

24. §.

Ha a munkaszerződés a 22. §. d) pontja alapján felhozott okból a munka tartama alatt bontatik fel, a munkaadó köteles a munkás megszolgált munkabérét készpénzben az illetékes hatóságnál három napon belül letétbe helyezni s ugyanazon időn belül kárkövetelését érvényesíteni. (59. §.)

A letétbe helyezett munkabérből a hatóság a munkaadó jogerősen megállapított kárkövetelését kifizeti, a fennmaradó összeg a munkásnak visszaadandó.

Ha a szerződés a 22. §. a), b), c) és e) pontjában foglalt okból bontatik fel, a munkásnak megszolgált bére a 41. §. rendelkezéseinek alkalmazásával megfizetendő. (60. §.)

25. §.

A szerződött munkás az esetben jogosult a szerződés felbontására:

a) ha a szerződés megkötése után a munkaadó, családtagja vagy tisztje a munkás erkölcsét veszélyezteti, a munkást tetteleg bántalmazza, vagy testi épsége, élete vagy vagyona ellen irányuló büntetendő cselekményt elkövet, vagy ilyet megkísért;

b) ha a munkaadónál a szerződés megkötése és a teljesítés megkezdése közötti időben mint cseléd vagy napszámos szolgált s ezen szolgálata után járó bért vagy járandóságot a munkaadó jogtalanul visszatartotta;

c) ha a szerződés megkötése után az elvállalt munka teljesítésére betegség miatt képtelenné válik;

d) ha azon időre, melyben a szerződést teljesítenie kellene, katonai szolgálatra behivatik.

27. §.

Ha a szerződés már a teljesítés tartama alatt bontatik fel, akkor a munkaadó által a 25. §. a) pontjában foglalt esetben a munkásnak biztosított teljes munkabére és járandósága, a 25. §. b), c) és d) pontja alatti esetekben pedig csak tényleg megszolgált bére és járandósága fizetendő ki. (60. §.)

28. §.

A munkaadó, ha a szerződést ő bontotta fel, vagy ha a szerződés közös megegyezéssel bontatott fel, s akkor is, ha a szerződésnek a munkás részéről való felbontása miatt panaszt emelni nem akar, köteles a szerződés felbontását az ok megjelölése nélkül az igazolvány használatára köteles munkás igazolványába bejegyezni, viszont a munkás köteles ily czélból igazolványát a munkaadónak átadni. (59., 61. §§.)

30. §.

Az a körülmény, hogy a munkaadó egy vagy több munkással szemben a munkaszerződést ezen törvény szerint jogosan felbontotta, a többi munkást a szerződés felbontására vagy a teljesítés megtagadására fel nem jogosítja, valamint az egyes munkásokkal szemben érvényesített bontó okok sem jogosítják fel a munkaadót arra, hogy a szerződést a többi munkással szemben is érvénytelenítse.

Ha a munkaadó által egy vagy több munkással szemben, vagy a munkaadóval szemben egy vagy több munkás által a szerződés felbontatott, az ugyanazon szerződés alapján egyetemlegesen szerződött munkások a kizárt vagy kilépett munkás, illetve munkatársak helyettesítéséről gondoskodni jogosultak.

A mennyiben a munkások olyan munkaképes és megbízható munkatársat ajánlanak, a ki ellen a 22. § szerinti felbontási okok nem forognak fenn, a munkaadó az ajánlott helyettest elfogadni köteles; ha azonban az együttesen szerződött munkások a helyettesítésről 48 óra alatt nem gondoskodnak, a munkaadó szegedtetetheti a szükséges munkaerőt. A helyettesül felfogadott

munkással a szerződési okirat két tanu jelenlétében aláíratandó s az igazolvány használatára kötelezett munkás igazolványában a munkaadó által a felfogadás bejegyzendő. (59. §.)

Ha a munkaadó a kizárt vagy kilépett munkás helyettesítését nem kívánja s helyettest nem fogad fel, az esetben, a mennyiben a munkások munkabére a termés hányadrészeben állapított meg, a kikötött hányadrész a munkásoknak levonás nélkül kiszolgáltatandó. (60. §.)

A szerződés teljesítéséről.

31. §.

Köteles a munkaadó, ha a munka megkezdésének időpontja a szerződésben meg nem határozott, a munkásokat megbízottjukhoz intézett, szó- vagy írásbeli felszólítás által, vagy pedig közvetlenül, a munka teljesítésére, a mennyiben a szerződés egyéb megállapodást nem tartalmaz, legalább 48 órával előbb felhívni, a szerződött munkásokat elfogadni, a munkások munkabérét pontosan kifizetni, azok járandóságát a szerződési megállapodások szerint a kötelezett mennyiségben és egészséges minőségben pontosan kiszolgáltatni, az igazolvány használatára kötelezett munkások igazolványában a szerződés teljesítését igazolni, a munkások biztosítékának kiadására, törlésére az engedélyt megadni s általában szerződésszerű kötelességeit teljesíteni.

Ha a munkaadó szerződési vagy törvényes köteletségét bármely módon megszegné, a hatóság által — a 60. §. szerint alkalmazandó büntetésen felül — annak teljesítésére s a munkásoknak okozott teljes kár és eljárási költség megfizetésére kötelezendő.

Ha a szerződést, vagy a jelen törvény határozmányait, tilalmait a munkaadó intézkedésre jogosult megbízottja szegné meg: a büntetés a megbízott ellen alkalmazandó, a kártérítési kötelezettség azonban ebben az esetben is mindenkor a munkaadót terheli. (58., 59., 60., 64. §§.).

Ha az élelmezés hiányos vagy egészségtelen minőségben való kiszolgáltatása következtében a munkás panaszára a hatóság a munkaadót az élelmezés pénzértékének kiszolgáltatására kötelezi: a hatóság határozata ellen felebbezésnek nincs helye. (10. §.)

32. §.

A munkások munkabérét, élelmezési járandóságát szeszes italokkal, vagy árúczikkkel egészben vagy részben megváltani, bárminemű utalvánnyal fizetni, a munkásokat arra kötelezni, hogy élelmi, élvezeti, ruházati czikkeiket, eszközeiket a munkaadónál, vagy az általa kijelölt egyénnél vásárolják, a munkásoknak adott előleg után kamatot szedni, az előleg értékéről váltót venni, a termés biztosítási díját a munkások béréből levonni tilos. (58. §.)

33. §.

Köteles a munkaadó a munkaközben megbetegült idegen községbeli munkás gyógykezeléséről és ellátásáról legfeljebb nyolcz napig gondoskodni, s ha a betegség nyolcz napnál tovább tart, a községi elüljáróságot intézkedés végett értesíteni. (60. §.)

A járványos vagy ragályos betegülési esetekre vonatkozólag az azonnali bejelentés kötelezettségét ezen §. rendelkezése nem érinti.

34. §.

A szerződött munkások a szerződésben meghatározott időpontban, vagy a munkaadónak a 31. §. szerint közölt felhívására kötelesek a munkaadó által megjelölt helyen és időben, s ha arra szerződés szerint kötelezvék, munkaeszközeikkel, segédmunkásaikkal megjelenni, a munkát megkezdeni, azt a munkaadó utasításai szerint pontosan teljesíteni, a munkaadó által gazdaságára nézve megállapított rendet megtartani, s általában szerződés szerinti kötelezettségeiket teljesíteni. (63. §.)

35. §.

Ha az aratási, hordási, nyomtatási, cséplési munkabér a termés hányadrészeben és a 10. §. értelmében vagylagosan a termés bizonyos, súlyszerinti mennyiségében állapittatott meg s a munkások munkabérüket nem a termés hányadrészeben kívánják megfizettetni, ebbeli elhatározásukat az illető munka befejeztével jogosultak és kötelesek a munkaadónak tudomására adni.

A mennyiben pedig a szerződésben a munkabér a termés hányadrészeben s a 10. §. szerint vagylagosan készpénzben állapittatott meg, azon esetben, ha a szerződés erre nézve más kikötést nem tartalmaz, a munkabér fizetésének módja tekintetében a munkások elhatározásukat szintén az illető munkabefejeztével jogosultak és kötelesek a munkaadóval közölni.

A munkások azt, hogy a munkabér az illető munka egy része után a termés hányadrészeben, másik része után pedig a termés bizonyos mennyiségében, illetve készpénzben fizettség ki, nem követelhetik, s általában az illető munka után a fizetésnek csak egy módját választhatják s a munkaadóval közölt elhatározásukat

meg nem másíthatják. Ha a munkások egyértelműleg megállapodni nem tudnak, az együtt szerződött munkások többsége, szavazategyenlőség esetén pedig sors-huzás dönt.

Ha a munkaadó a hordást az aratási munka folyama alatt kívánja megkezdeni, a részkijelölés szokott módon eszközölni. A részkijelölés a munkásoknak azt a jogát, hogy a vagylagosan megállapított munkabér fizetésének módja tekintetében az illető munka befejeztével nyilatkozhatnak, nem érinti. Ha a munkások megbízottja a részeléshez meg nem jelen: a részelést a munkaadó maga foganatosíthatja.

36. §.

Ha az elvállalt munka az időjárás miatt meg nem kezdhető vagy megakad, a munkások a munkaadó beleegyezése nélkül el nem távozhathatnak, s ha a szerződésben magukat erre kötelezték, tartoznak a munkaadó által kijelölendő más gazdasági munkát teljesíteni; viszont pedig a munkaadó, ha a szerződésben az élelmezés, vagy élelmezési járandóság kikötöttség, köteles a munkások élelmezési járandóságát vagy élelmezését a munka szünetelése esetére is kiszolgáltatni. (60., 63. §§.)

37. §.

Ha a munkások a munka helyén igazolatlanul meg nem jelennek, vagy a munkahelyről jogtalanul eltávoznak, s a jogtalan eltávozást a községi elöljáróság a munkaadó kérelmére igénybe veendő kényszereszközök felhasználásával meg nem akadályozhatta volna, az elsőfokú hatóság a munkaadónak — a szerződés felmutatása mellett — előadott szó- vagy írásbeli

kérelmére, késedelem nélkül köteles a munkásoknak a munkahelyre karhatalommal való kivezetését határozatilag elrendelni és rögtön foganatosítani.¹

A munkások kivezetésére vonatkozó határozat ellen felebbezésnek helye nincsen.^{2 3}

38. §.

Ha a munkások a munka megkezdését vagy folytatását, s általában a szerződés teljesítését, a szerződés jogos felbontásának a 25. §-ban felsorolt esetein kívül megtagadják, ellenük a 62. §. alapján az eljárás

¹ 1891. évi 36.194/XVI. sz. honvédelmi ministeri rendelet értelmében a mezei munkások — eziránti hatósági felhívás esetében — a gazdához visszavezetendők a nélkül, hogy az őrsparancsnokság annak bírálatára jogosítva volna, vajjon a megkereső vagy felhívó hatóság a dolog érdemét illetőleg helyesen járt-e el, vagy sem?

² Ha a munkaadó a törvény 37., 42. és 53. §-ai szerint a szerződött munkásoknak, vagy napszámosoknak a munkahelyre való kivezetését kéri, — a mennyiben a kérelem nem írásbelileg adatik be, — a hatóság a kérelmet jegyzőkönyvbe foglalja.

A kérelem felett a hatóság azonnal határozatot hoz.

Tizenkettedik életévüket még be nem töltött kiskorúak kivezetése el nem rendelhető.

Ha a hatóság a kivezetést elrendelő határozatot hoz: a határozat foganatosítás végett az illetékes m. kir. csendőrségnek azonnal kiadandó. (Földművelésügyi minister 1898. február 15-én 1.999. sz. a. kelt végrehajtási utasítás 159. §-a.)

³ Jogtalanul távozó cseléd vagy munkás visszakísérése alkalmával felmerülő csendőrségi költségek azon fél által viselendők, a ki a cseléd vagy munkás visszakísérését a hatóságnál kérelmezte, fönmaradván ennek visszakísérési joga a cseléd, illetve munkással szemben. Ha a csendőrséghez intézett felhívásban a szökött cseléd tartózkodási helye megjelölve nincs, a szökött cseléd után csak rendes szolgálat alkalmával — tehát költségmentesen — nyomoz a csendőrség; ha azonban a csendőrséghez intézett felhívásban a szökött cseléd tartózkodási helye is megjelöltetik és a csendőrség azt ott fel nem találja, ily esetben a csendőrség által teljesített különleges (felszólított) szolgálat folytán felmerült költséget azon fél viseli, kinok érdekében a szolgálat teljesített és a ki a téves adatok bejelentése által okozta a szolgálat eredménytelenségét. (Belügyminister 1896. márczius 30-án kelt 112.226/V. sz. rendelete.)

azonnal megindítandó. Ha az elsőfokú hatóság a helyszínen meg nem jelenhet, a munkásokat kivételesen elővezetetheti. Az eljárás minden esetben megszakítás nélkül folytatandó, az ítélet nyomban kihirdetendő s a netáni felebbezésre való tekintet nélkül azonnal végrehajtható.

39. §.

Ha a munkások a szerződési megállapodás dacára alapos ok nélkül munkaeszközeik vagy segédmunkásaik nélkül jelennek meg, vagy ha a munkát a munkaadó nyilvánvaló megkárosítása céljából, illetőleg azért, hogy a szerződéstől való felmentésüket, vagy a bérfizetések megjavítását ily módon csikarják ki, szándékosan rosszul teljesítik, szerződésszegőknek tekintendők s ellenük a 38. §. szerinti eljárás alkalmazandó. (62. §.)

Ha az eljárás a munka rossz teljesítése miatt indítatik meg, a hatóság köteles a felek által megnevezett szakértőket meghallgatni.

41. §.

A munkaadó a munkások által okozott kárának értéke erejéig a munkások munkabérét, egyéb járandóságát, biztosítékát, ingóságát visszatarthatja, köteles azonban kárkövetelésének megállapítása végett az eljárást az illetékes hatóság előtt, a visszatartás után 3 napon belül megindítani. (60. §.)

Más jogcímen fennálló követelésének fedezésére a munkaadót a munkásokkal szemben visszatartási jog nem illeti meg. (60. §.)

42. §.

Ha a munkásoknak a munkaadó ellen a munkahelyen való megjelenésük után panasza van, a ható-

ságnál panaszukat szóval, meghatalmazott két megbizottjuk által jelenthetik be.

Az elsőfokú hatóság a panasz vételétől számított 48 órán belül köteles az eljárást megindítani.

Ha a munkások panaszuk bejelentése végett többen, vagy valamennyien eltávoznak a munkahelyről s a jogtalan eltávozást a községi elüljáróság a munkaadó kérelmére igénybe veendő kényszereszközökkel meg nem akadályozhatja, ellenük a 37. §. szerinti eljárás alkalmazandó.

A munkásokat panaszuk bejelentése a szerződés teljesítésének megtagadására fel nem jogosítja, s a mennyiben annak teljesítését megtagadnák, ellenük a 38. §. szerinti eljárás alkalmazandó.

A gazdasági napszámosokról.

48. §.

A napszámos, ha a felfogadó kívánja, a felfogadaskor köteles munkás-igazolványát átadni. A munkaadó köteles az átvett igazolványt megőrizni s a munka befejeztével azt a munkásnak visszaadni. (60., 63. §§.)

Ha a munkás-igazolvány a munkaadó kezén vesz el, a másodlat kiállításának költségeit a munkaadó köteles viselni.

49. §.

Ha a munka tartamára nézve más világosan ki nem kötöttett, mindig egy napi munka értendő.

A napszámos munkanapja, ha az iránt a felek között más megállapodás nem létesült, napkeltétől napnyugtáig számíttatik, mely időre a napszámosnak délből egy egész órai, ápril 15-től szeptember 30-ig pedig reggel és délután is egy-egy félórai szünidő számíttatik. (60. §.)

50. §.

A munkaadó köteles a szerződötett napszámot elfogadni, annak munkabérét és járandóságát pontosan kiszolgáltatni. (60. §.)

A napszámos köteles a munkát, a melynek teljesítésére felfogadtatott, vagy ha ez a munka bármely véletlen akadályozó körülmény miatt nem folytatható, a munkaadó által meghatározott más gazdasági munkát teljesíteni. Ha a munkaadó a napszámot így foglalkoztatni nem képes, vagy nem akarja, akkor a tényleg munkában töltött idő aránya szerint, a kikötött munkabérnek egy-, két- vagy háromnegyed része fizetendő, s ha étkezés is kikötött, a délelőtti munka után az ebéd, a délutáni munka után pedig az este ebéd is kiszolgáltatandó. (60., 63. §§.)

51. §.

Ha a napszámos munkája legalább egy havi időre biztosított, a kikötött munkát megakasztó bármely körülmény beálltával, a mennyiben más világosan ki nem kötött, a felfogadó jogositva van a napszámot más gazdasági munkára felhasználni, mit a napszámos teljesíteni köteles. Ha azonban az akadály folytonosan legalább egy hétig tart, ez esetben mindkét fél visszaléphet a szerződéstől. (60., 63. §§.)

52. §.

Ha a szerződést, vagy a törvény rendelkezéseit a munkaadó szegné meg, a hatóság által kötelességének teljesítésére, a munkásnak okozott teljes kár és eljárási költség megfizetésére kötelezendő s a 60. §. szerint megbüntetendő.

Ha a szerződést vagy a törvény rendelkezéseit a munkaadónak intézkedésre jogosult megbízottja szegné meg: a büntetés e megbízott ellen alkalmazandó, a kártérítési kötelezettség azonban ebben az esetben is mindenkor a munkaadót terheli.

53. §.

Ha a napszámos a meghatározott időben igazolatlanul meg nem jelen, vagy a megkezdett munkát abban hagyva, jogtalanul eltávozik, az első fokú hatóság által, a munkaadó írásbeli, vagy jegyzőkönyvbe vett szóbeli kérelmére, előleges tárgyalás nélkül a munkahelyre, kényszereszközök alkalmazásával is, kivezetése határozatilag elrendelendő. Ha pedig a munkát a munkahelyen önként megjelenve vagy kivezetés után sem kezdi meg, illetve nem folytatja, az illetékes elsőfokú hatóság elé állítandó s ez által, a 38. §. megfelelő alkalmazásával, a 62. §. szerint megbüntetendő.

54. §.

A napszámos a kárért, melyet utasítás ellenére végzett munkájával, cselekményével vagy mulasztásával a munkaadónak okozott, felelős s az okozott kár erejéig a munkaadó munkabérét visszatartani jogosult. Köteles azonban a munkaadó, ha a munkás a visszatartásban meg nem nyugszik, kárkövetelésének megállapítása végett az illetékes hatóságnál az eljárást, a visszatartás után három napon belül, megindítani. (60. §.)

56. §.

A 32. §. tilalma a napszámosokra is kiterjed. (58. §.)

Büntető határozatok.

58. §.

Kihágást követ el és 30 napig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a munkaadó:

a) a ki a munkás vagy napszámos kivezetését törvényes alap nélkül eszközölteti (37., 53. §-ok);

b) a ki ezen törvény 32., 56. §-aiban foglalt tilalmakat megszegi.

Ugyanezen büntetéssel büntetendő az a gazdasági alkalmazott, a ki a munkásoktól felfogadásukért magának anyagi előnyöket köt ki, vagy ily előnyöket elfogad.

59. §.

Kihágást követ el és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a munkaadó, a ki — igazolvánnyal bíró munkással szemben — a munkaadó kötelességeire vonatkozólag a törvény 28. §-ában, továbbá a 24. §. első és a 30. §. harmadik bekezdésében foglalt rendelkezéseket, tilalmakat megszegi.

60. §.

Kihágást követ el és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az, a ki a jelen törvénynek a munkaadó kötelességeire vonatkozó többi rendelkezéseit, tilalmait megszegi. (12., 18., 20., 24., 27., 30., 31., 33., 36., 41., 48., 49., 50., 51., 52., 54. §§.)

61. §.

Kihágást követ el és 15 napig terjedhető elzárással és 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a munkás vagy napszámos, a ki:

a) ezen törvény 1., 28. §-ának rendelkezését megszegi;

b) egyidőre több munkaadóhoz szegődik el.

Ily esetben a munkás vagy napszámos azon munkaadóval köteles szerződését teljesíteni, a kivel először szerződött, a többi munkaadónak kártérítéssel tartozik, kivén, ha ezek a munkaadók az előző szerződéséről tudva kötöttek vele szerződést.

62. §.

Kihágást követ el és 60 napig terjedhető elzárással büntetendő az a munkás vagy napszámos, a ki:

a) a munkahelyen önként meg nem jelen, vagy ott önként megjelenvén, avagy kivezettetvén, a munkát meg nem kezdi, szakadatlanul nem folytatja, vagy a 39-ik §-ban megjelölt célból szándékosan rosszul teljesíti (38., 39., 53. §§.);

b) a munka helyén a szerződés ellenére munkaeszközök, vagy segédmunkások nélkül jelenik meg. (39. §.)

63. §.

Kihágást követ el és 15 napig terjedhető elzárással és 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a munkás és napszámos, a ki ezen törvénynek a munkás és napszámos kötelességére vonatkozó többi rendelkezéseit, tilalmait megszegi. (20., 34., 35., 36., 48., 50., 51. §§.)

64. §.

Kihágást követ el és 15 napig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) a ki más által elszegődtetett munkást vagy napszámost azon időtartam alatt, melyben annak más

munkaadóval kötött szerződését kellene teljesítenie, e körülményt tudva felfogad vagy előnyösebb ígéretek által munkaadójától elcsábítani törekszik;

b) a ki munkásigazolványt zálogba vesz, vagy arra hitelez.

65. §.

Nem birnak hatálylyal sem azon összebeszélések, melyekkel a munkások azt czélozzák, hogy közös munkaszünetelés által a munkaadókat magasabb bér megadására kényszerítsék s általában tőlük előnyöket csikarjanak ki, sem azon egyezmények, a melyek által azoknak, a kik az érintett összebeszélések mellett megmaradnak, támogatása, azoknak pedig, a kik az összebeszéléssel szűkítanak, megkárosítása czéloztatik.

Kihágást követ el s 60 napig terjedhető elzárással és 400 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntendő az, a ki:

a) az ily összebeszélések, egyezmények létesítése, terjesztése vagy foganatosítása céljából a munkásokat, napszámosokat, cselédeket szabad akaratuk érvényesítésében akadályozza vagy akadályozni törekszik;

b) ily összebeszélések, egyezmények létesítése, terjesztése, vagy foganatosítása céljából a szerződött munkások között álhireket terjeszt, pénzt gyűjt, a szerződött munkásokkal összejövetelt tart, ily összejövetel céljaira helyiségét átengedi, s ily összejövetelben részt vesz.

66. §.

Kihágást követ el s 60 napig terjedhető elzárással és 400 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntendő az, a ki:

a) a gazdasági munkásokat, napszámosokat arra ösztönzi, hogy munkás-igazolványt ne szerezzenek, a

szerződéskötésnél a megszabott alakszerűségek megtartásától tartózkodjanak, a bármely módon létrejött szerződést ne teljesítsék;

b) az elszerződött vagy elszerződésre hajlandó munkást, napszámost, cselédet ezért fenyegeti, szóval vagy tettel bántalmazza;

c) a szerződésszegő munkást, napszámost, cselédet nyilvánosan feldicséri vagy annak javára adományt gyűjt.

Ugyanezen büntetés alá esnek azok is, a kik azon helyeken, a hol a munkások dolgoznak, a munkaadó vagy megbízottja lakása s illetőleg tartózkodási helye előtt összecsoportosulnak a végett, hogy a munka megkezdését vagy folytatását megakadályozzák, vagy pedig a munkásokat a munka elhagyására bírják.

67. §.

A 60., 62., 63. §-okba és a 64. §. a) pontjába ütköző kihágások miatt az eljárás csak a sértett fél indítványára teendő folyamatba. A magánindítvány az ítélet kihirdetése előtt visszavonható (1878: V. t.-czikk 112., 115., 116. §. 1. bekezdés).

A hatóságokról és az eljárásról.

72. §.

Mindazon ügyekre nézve, melyek a jelen törvény szerint hatósági intézkedést igényelnek:

1. elsőfokú hatóság:

a) vármegyékben a főszolgabíró;

b) a törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács kijelölt tagja; rendezett tan. városokban a polgármester;

c) Budapesten a kerületi elöljáró;

2. másodfokú hatóság: a közigazgatási bizottságnak az 1879:XXXI. törvénycikk 120. §-ában megjelölt módon alakított külön albizottsága;

3. harmadfokú hatóság: a földművelésügyi minster.

134. Az 1899. évi XXV. törvénycikk:

»Az állami italmérési jövedékről.«

Általános intézkedések.

1. §.

Bornak, bormustnak, gyümölcsbornak, sörnek és égetett szeszes italoknak kimérése és kis mértékben való elárusítása, valamint az égetett szeszes italoknak nagyban való eladása fölött kizárólag az állam rendelkezik. Égetett szeszes italok alatt szeszes italok előállítására alkalmas égetett szeszes folyadékok is értendők,

A fent körvonalazott kizárólagos rendelkezési jog folytán az említett szeszes italokat csak az mérheti ki és kis mértékben csak az árúsíthatja el, továbbá égetett szeszes italoknak nagyban való eladásával csak az foglalkozhatik, a ki erre a pénzügyi hatóságtól engedélyt nyer.

Vegyes intézkedések.

27. §.

Oly helyeken, hol a szeszes italok árának természetes alakulását szabályozó verseny hiánya ezt szükségessé teszi, a törvényhatóság közigazgatási bizottságának előterjesztésére, vagy annak meghallgatásával

¹ Lásd a kézi zálog kölcsönügyeletről szóló 1881. évi XIV. t.-cz. 1. §-hoz fűzött jegyzetet a 89. oldalon.

a pénzügyminister a belügyministerrel, Horvát-Szlavonországban a Horvát-Szlavon-Dalmát országok bánjával egyetértőleg megállapíthatja egy-egy év tartamára azt, a legmagasabb árt, a melyen a szeszes italok vagy azok egyes nemei kimérhetők vagy kis mértékben elárúsíthatók.

28. §.

Az italmérési és italárusítási üzletek és vállalatok jövedéki felügyelet alatt állanak.

Az állami borászati szakközegek és az 1893:XXIII. t.-cz. alapján alakított ellenőrzési bizottság kiküldöttei jogosítva vannak arra, hogy az engedélyes kimérőknél és kis mértékbeni elárusítóknál közvetlen felügyeletet és ellenőrzést gyakorolhassanak abban az irányban, hogy a mesterséges borok készítésének és azok forgalomba hozatalának tilalmazásáról szóló 1893:XXIII. t.-cz. határozmányai szigorúan betartassanak.

Büntető határozatok.

30. §.

Jövedéki kihágást képez:

1. ha valaki engedély nélkül szeszes italokat kimér, kis mértékben elárusít vagy égetett szeszes italokat nagyban elad;

2. ha valamely engedélyes az italmérés vagy ital-elárusítás oly nemét gyakorolja, vagy oly helyen mér ki, illetőleg árusít el szeszes italokat, a melyre engedélye nem jogosítja föl;

3. ha valamely engedélyes az italmérési és italelárusítási üzletek felügyeletével megbízott pénzügyi, rendőri, törvényhatósági, községi és a 28. §-ban említett borászati közegeknek az üzletbe való

belépést meg nem engedi, vagy azokat a felügyelet gyakorolhatásában egyébként megakadályozza;

4. ha valaki a pénzügyigazgatóság felhatalmazásával ellátott pénzügyi és az azoknak segédkező községi közegeket megakadályozza abban, hogy azokba a helyiségekbe belépjenek, a melyekben alapos gyanu szerint engedély nélkül üzetik italmérés, vagy italelárusítás;

5. ha valamely engedélyes a szeszes italokat, azok eladási árának a jelen törvény 27. §-a alapján történt korlátozása esetében, a meghatározott legmagasabb eladási árnál drágábban árusítja el.

33. §.

A ki az üzleti helyiségre vagy edényekre alkalmazott hivatalos zárt megsérti, a mennyiben az általános büntető törvények szerint való eljárásnak nem volna helye, 10 koronától 400 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ha pedig azt, a ki a zársértést elkövette, büntetés alá vonni nem lehet, 4 koronától 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel az büntetendő, a ki az engedély nélkül való kiméréssel vagy kis mértékben való elárusítással a kihágást elkövette.

34. §.

A jelen törvénybe, valamint az ennek, végrehajtására vonatkozó utasításokba¹ és rendeletekbe ütköző, a 31. és 33. §-ok szerint külön büntetéssel nem sújtott minden egyéb cselekmény és mu-

¹ Lásd az 1899. decz. 2-án 78543. sz. a. kiadott belügyministeri rendeletet (429 o.).

lasztás, mint szabályellenesség, 100 koronáig terjedhető. pénzbüntetéssel büntetendő.

35. §.

A büntetések kirovására a pénzügyigazgatóságok illetékesek.

36. §.

A jelen törvény vagy annak végrehajtására vonatkozó utasítások és rendeletek határozmányai ellen elkövetett kihágás vagy szabályellenesség, — ha azért az illető a szabályellenes cselekmény vagy mulasztás napjától számított 3 év alatt kérdőre nem vonatott, büntetés tárgya többé nem lehet.

135. Az italmérésnél és italelárusításnál követendő egészségügyi rendszabályok és ezek áthágására kiszabandó büntetések, valamint a rendőri és orvosrendőri felügyelet gyakorlása iránt a m. kir. belügyministernek 1899. évi december hó 2-án 78543. szám alatt kelt rendelete.

4. §.

Az italmérési és italelárusítási üzletekre háruló tilalmakról.

Megromlott vagy az egészségre és életre közvetlen használat által veszélyessé válható, továbbá undort okozó italműveknek — a bornak is — a 2. §-ban jelzett engedélyesek¹ által való tartása és elárusítása s az emberi egészségre ártalmas anyagokból készült edényeknek italok készítésére és tartására való használata, valamint az italműveknek hamis név vagy hamis cím alatt való forgalomba hozatala tilos.

¹ Ezen engedélyesek alatt az 1899. évi XXV. t.-cz. értelmében szeszes italoknak korlátlan vagy korlátozott kimérésével és kis mértékben való elárusításával foglalkozó összes engedélyesek értendők.

Hamisnévalattárult itálnak az tekintendő, melynek minősége és alkatrészei nem felelnek meg annak az elnevezésnek, a mely alatt ez illető ital áruba bocsáttatik.

Hamis cím alatt árult szeszes itálnak az tekintendő, mely más termelőnek vagy gyárosnak neve alatt, mint a ki az italt termelte, hozatik forgalomba.

Az italmérő azonban saját neve alatt adhatja a szeszes italt akkor is, ha nem saját termése. Itt megjegyzem, hogy bornak hamis név vagy hamis cím alatt való forgalomba hozatalát az 1893. évi XXIII. t.-cz. tilalmazza, és hogy az ezen tilalom megszegése, illetőleg bornak az idézett t.-cz. által tiltott minőségben vagy módon való forgalomba hozatala esetén az engedélyesekkel szemben követendő eljárásra nézve kizárólag az idézett t.-cz., illetve az annak végrehajtása iránt 1897. évi augusztus hó 23-án 53.850. sz. a. kiadott kereskedelemügyi ministeri rendelet határozmányai irányadók.¹

12. §.

A köztisztaság követelményeiről.²

Különös figyelem fordítandó az összes italmérési helyiségekben a köztisztaság követelményeinek megtartására. E figyelem kiterjesztendő nemcsak az italmérési helyiség és mellékhelyiségeinek tisztántartására, hanem úgy a kimerésre, mint a vendégek használatára rendelt eszközöknek, valamint különösen az italok kezelésére szolgáló helyiségeknek, és végre magának az italkezelésnek tisztántartására is.

Nélkülözhetetlennek mutatkozik e tekintetben, hogy minden italmérési helyiség a köztisztaság által feltételezett mellékhelyiséggel (jelesül az illető italmérési helyiség látogatóinak használatára rendelt, könnyen megközelíthető külön illemhelylyel) legyen ellátva és hogy az időnként fertőtleníttessék. E végből a fertőtlenítő szerek az engedély-tulajdonosok által folytonosan kellő készletben tartandók.

Járvány esetében fokozottabb mérvben ügyeljen a hatóság, hogy az italmérési helyiségek és azok udvarai tisztántartassanak,

¹ Lásd a 340. oldalon az 1. és a 343. oldalon a 2. jegyzetet.

² Lásd a m. kir. belügyministernek 1893. aug. 22-én 36.152/VI. számú rendeletét a 61. oldalon.

mindennemű szerves hulladékok és rothadó állományok haladék-talanul eltakaríttassanak, hogy az árnyékszék, emésztő gödrök stb. a szokottnál gyakrabban tisztíttassanak és fertőtleníttessenek, továbbá hogy egyáltalában a járványok alkalmával kiadott minden különleges intézkedések az italmérési helyiségekben, mint a melyek sok idegen elem érintkezése folytán a járvány terjesztésére különösen alkalmasak, a legszigorúbban végrehajttassanak.

Az, a ki az italmérési helyiségek tisztántartására, mellékhelyiségekkel ellátására és fertőtlenítő szerek készletben tartására vonatkozó fennebbi rendelkezéseket megszegi, kihágást követ el, és a mennyiben a kihágás nem az 1879. évi XL. t.-cz 125. §-a alapján bírálandó el, a jelen szabályrendelet alapján negyven koronáig, járvány esetében pedig 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A közerkölcsiségi és rendőri felügyeletről.

13. §.

Az üzletekben alkalmazott személyzetről.

Az italmérési üzletekben alkalmazottak, különösen pedig a közönséggel érintkező italmérők, pinczerek és pinczérnők a vendégekkel szemben magukat illedelmesen tartoznak viselni s az engedélyesek által főként arra fordítandó különös figyelem, hogy a női alkalmazottak a férfivendégekkel erkölcstelen üzemeket ne folytassanak, és hogy az italmérés czégére alatt az üzlet kéjlegési czélokra ne szolgáljon.

Az alkalmazott, a ki ezen szakasz rendelkezéseit megszegi, kihágást követ el, és a mennyiben az általa elkövetett cselekmény súlyosabb beszámítás alá nem esik, negyven koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyanezen büntetéssel büntetendő, mint részes, az engedélyes is, a ki alkalmazottjának az előbbi szakaszba ütköző magaviseletét megtűri. Ezenkívül, ha oly tények merülnek fel, melyekből arra lehet következtetni, hogy az engedélyes engedélyét erkölcstelenség előmozdítására és terjesztésére használja fel, az 1899. évi XXV. t.-cz. 3. §. 2. pontja és 15. §-a értelmében leendő elbírálás végett az összes iratok az illetékes m. kir. pénzügyigazgatósághoz teendőket át.

14. §.

Az italmérési üzletek elhelyezéséről.¹

Italmérési üzlet nyitása nem engedhető meg oly helyeken, melyek templomok, iskolák, kórházak és általában véve közhivatalok közelében vannak. A távolság minimumát e tekintetben, a helyi viszonyokra való tekintettel, a törvényhatósági szabályrendeletek határozzák meg. A kimérésül szolgáló épületnek pedig oly fekvésűnek és berendezésűnek kell lennie, hogy a rendőri felügyelet minél könnyebbé tétessék, és hogy az a közegészségügy követelményeinek is megfeleljen.

A törvényhatóságok ide vonatkozó szabályrendeleteiben foglalt határozmányok figyelemmel tartása mellett általános irányelvül szolgáljon az, hogy a kérdéses épület ne legyen rosszabbul építve, mint a községbeli jobb házak különösen tetőzet és padozat tekintetében; elengedhetetlen kellék továbbá, hogy az italmérési üzletnek külön kijárata legyen az utcára.²

Isteni tiszteletek és körmenetek alkalmával a templomok közelében, illetve a körmenetek elvonulása helyén levő korcsmák és pálinkamérések az istentisztelet és körmenetek alatt zárva tartandók.

Az ezen szakaszban foglalt határozmányok kiterjednek a szeszes italok korlátlan kimérésével foglalkozó engedélyesek üzleteire is. A szeszes italoknak kizárólag utcára való kimérésével, nemkülönben a szoros értelemben vett kismértékben való elárusítással foglalkozó engedélyesek üzletével szemben enyhébb mérték alkalmazandó.

Czukrászdák, kávéházak, csemegeüzletek és gyógyszerárak a templomhoz, iskolához stb. való közelség szempontjából korlátozás alá nem esnek.

15. §.

A hatósági zárórakról.³

A vendéglők, korcsmák, sörházak stb.-re vonatkozólag az éjjeli záróra és zenéltetés idejét, pálinkamérésekre vonatkozólag

¹ Kézi zálog-kölcsön- és italmérési üzlet ugyanegy helyiségben nem gyakorolható. (Belügyminister 41.374/1898. sz. rendelete.)

² Ez a rendelkezés az 1898: XXXV. t.-cz. alapján kiadott engedélyekre, illetve üzlethelyiségekre nem terjed ki. (Belügyminister 104.541/1900. számú rendelete.)

³ A zárórakat a megyei szabályrendeletek állapítják meg.

pedig a reggeli megnyitás idejét, a helyi körülményekre való tekintettel, a törvényszerűen megerősített szabályrendeletek szabályozzák, és az ez irányban eddigelé érvényben levő szabályrendeletek ezentúl is érvényben maradnak. A felügyeletet teljesítő összes közegek éberen ellenőrizni tartoznak, hogy a kitűzött záróra, illetve megnyitási idő pontosan betartassék. A vonatkozó rendelkezések megsértéséről az eljárásra hivatott közigazgatási hatóság azonnal értesítendő.

17. §.

Az italmérési és italelárusítási üzletek berendezéséről.

Különös figyelem fordítandó arra, hogy korcsmaszerű italmérés szatócsüzlettel vagy más kereskedéssel egy helyiségben ne gyakoroltassék s azzal ajtó által sem legyen összekötve.

Bármely üzleti helyiség, melyben szeszes italoknak akár korlátlan, akár korlátolt kimérése, vagy szeszes italoknak kismértékben való elárusítása gyakoroltatik, lakásul nem használható.

Az ez ellen vétők az illetékes m. kir. pénzügyigazgatóságnak azonnal tudomására hozandók, mely a körülményekhez képest az 1899. évi XXV. t.-cz. büntető határozatai értelmében fog eljárni.

18. §.

Szerencsejáték-üzésről.

Szerencsejátéknak az italmérési helyiségekben való üzése az 1879. évi LX. t.-cz 87—89. §-ai értelmében tilos, és úgy az illető vállalkozó, mint a szerencsejátékban részt vevő felek az idézett törvényszakaszok értelmében büntetendők.

19. §.

A részegségről.

Kiterjesztendő a rendőri felügyelet arra is, hogy az 1879. évi LX. t.-cz. 85. §-ának a részegség és szándékos lerészegítésnek meggátolására hivatott rendelkezései pontosan betartassanak, és

hogy az azok ellen vétők ellenében az eljárás az illetékes közigazgatási hatóságnál megindíttassék.

20. §.

A korcsmahitelről.

Az 1883. évi XXV. t.-cz. 26. §-ának¹ értelmében az idézett törvénynek a korcsmahitel szabályozásáról szóló fejezete minden községben évenként egyszer a szokásos módon kihirdetendő lévén, a közigazgatási hatóságok ezen kihirdetésről gondoskodni, illetve annak foganatosítását ellenőrizni tartoznak.

Felügyelnek egyszersmind a felügyeletet gyakorló közegek arra is, hogy a törvény rendelkezéseihez képest a fent említett fejezet szövegei minden italmérési helyiségben a vendégek által könnyen látható helyen magyarul és az illető község jegyző-könyvi nyelvén mindig olvasható állapotban kifüggesztve legyenek.

A vendéglős, korcsmáros vagy italmérő, a ki a törvénynek fentebbi rendeletét meg nem tartja, az 1883. évi XXV. t.-cz. 26. §-a értelmében büntetendő.

23. §.

Kihágások felett bíraskodó hatóságok.

A jelen rendeletbe ütköző kihágások felett a következő közigazgatási hatóságok bíraskodnak.

Elsőfokulag :

1. kis- és nagyközségekben — kivéve az alábbi pontban megjelölt községeket — a főszolgabíró ;

2. azokban a községekben, melyekre a székesfővárosi rendőrség hatásköre kiterjed, az illető kerületi kapitány ;

3. városokban a kapitány vagy a tanács által e részben megbízott tisztviselő ;

4. Budapesten mindenik kerületben az illető kerületi eljárázó ;

Másodfokulag :

1. kis- és nagyközségekben — kivéve az alábbi pontban megjelölt községeket, — valamint a rendezett tanácsú városokban az alispán ;

2. azokban a községekben, melyekre a székesfővárosi rendőrség hatásköre kiterjed, a főkapitány ;

3. törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács ;

4. Budapesten a tanács ;

Harmadfokulag :

a belügyminister.

136. Az 1899. évi XXXVI. törvenyzikk :

A koronaértékben való kötelező számítás behozataláról, az általános érmeforgalom rendezéséről és a koronaértéknek a jogviszonyokra való alkalmazásáról.

1. §.

Az 1892. évi XVII. törvenyzikkal megállapított koronaérték 1900. évi január 1-től kezdve, mint egyedi és kizárólagos törvényes érték, az ausztriai érték helyébe lép.

12. §.

Felhatalmaztatik a pénzügyminister, hogy a kereskedelmi ministerrel egyetértőleg általános, vagy a magyar korona országainak egyes részeire szóló érvénnyel megtilthassa, hogy külföldi érmék vagy más külföldi fizetési eszközök fizeteskép adassanak vagy elfogadtassanak.

Ily tilalom, a mely a hivatalos lapban közzéteendő, a közzététele napjától számított négy hét eltelte előtt nem lép hatályba.

A ki ily tilalmat szokás- vagy üzletszerűen megszeg, kihágást követ el és az illetékes kir. járásbírósg által kétszáz koronaig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

¹ Lásd a 151. oldalon.

137. Az 1899. évi XXXVII. törvénycikk:

»Az osztrák-magyar bank szabadalmának meghosszabbításáról.«

7. §.

A ki jogosulatlanul bankjegyeket, vagy más, az előmutatóra szóló, nem kamatozó oly kötelezvényeket bocsát ki, melyek a forgalomban pénzjegyek gyanánt használhatók, a mennyiben az nem képez az általános büntetőtörvények szerint súlyosabb büntetés alá eső cselekményt, vétséget követ el és az általa kibocsátott értékjegyek tizszeres összegével felérő, de legalább is négyezer korona pénzbüntetéssel büntetendő.

A bűnvádi eljárás a magyar korona országaiban csupán az osztrák-magyar bank főtanácsának indítványára, a budapesti, illetőleg a zágrábi első folyamodású kir. törvényszék által indítható meg.

138. Az 1899. évi XLI. törvénycikk:

»A vízmunkálatoknál, az út- és vasutépítésnél alkalmazott napszámosokról és munkásokról.«

Általános határozat.

1. §.

Annak, a ki vízi munkálatnál, továbbá út-, vagy vasutépítésnél mint napszámos vagy munkás szerződik, az 1898 : II. törvénycikkben körülírt munkásigazolvánnyal kell birnia. (34. §.)

Külföldi munkásoknál a munkásigazolványt az útlevél, vagy a munkás hazájabeli illetékes hatóság által kiállított igazoló okmány pótolja.

A napszámosokról; a munkások szerződéséről.

5. §.

Ha a munkások nem közös munkatéren, közösen teljesítendő munkára vállalkoznak, a szerződésben a munkások egyetemleges kötelezettségét megállapítani nem szabad. (32. §.)

6. §.

A munkaadó (megbizott) szállítási költség czímén a szállítás tényleges költségének megfelelő összeget, előleg vagy kölcsön czímén pedig legfeljebb annyit adhat a munkásnak, a mennyit ez a szerződésben meghatározott munkabér mellett két hét alatt valószínűleg megkereshet. (32. §.)

7. §.

A szerződés, ha a munka egészben vagy nagyobb részében a munkások lakhelyén teljesítendő, vagy ha a munkához tiznél kevesebb munkás alkalmaztatik, szóval is megköthető. Minden más esetben a munkaadónak a szerződés létrejöttéről s a megállapodásokról a munkásnak, illetőleg a munkások megbizottjának a megegyezés helyén, írásos feljegyzést kell átadni, vagy pedig a szerződést két tanu, vagy egy hivatalos tanu előtt írásba kell foglalni. (32. §.)

A szerződés bélyeg- és illetékmentes.

10. §.

Ha a szerződési okirat két példányban állittatik ki, az egyik a munkások megbizottjának adandó át, a másik a munkaadónál (megbizott) marad. Ha azon-

ban a szerződés csak egy példányban állittatik ki, — a munkaadó (megbízott) köteles azt az aláírások keltétől számított három nap alatt ahhoz az elsőfokú közigazgatási hatósághoz betérjesztetni, a melynek területén a munka egészben, vagy nagyobb részében teljesítendő lesz. (32. §.)

A hatósághoz betérjesztett okiratról a felek egy koronát kitevő másolási díj lefizetése után bélyegmentes hitelesített másolatot kaphatnak. Az eredeti okirat hivatalos megkeresés folytán csak hatóságnak adható ki.

11. §.

A munkaadó (megbízott) jogosult a szerződés létrejöttét a munkás igazolványába bejegyezni; az igazolványt azonban csak a munkatér kijelölése után köteles a munkás átadni. (32. §.)

A szerződés teljesítéséről és megszüntetéséről.

13. §.

Ha a szerződés a munka megkezdésének időpontját nem határozta meg, köteles a munkaadó (megbízott) a munkásokat közvetlenül vagy a megbízottjukhoz intézet szó vagy írásbeli felszólítással legalább három nappal a munkának tervbe vett megkezdése előtt a munkahelyen való megjelenésre és a szerződés teljesítésére felhívni; a munkások megjelenésekor a munkateret azonnal kijelölni; a munkát megkezdetni; intézkedésre jogosult megbízottjának nevét a munkásokkal közölni. Köteles továbbá a munkaadó a munkabért a szerződés szerinti időben és részletekben kifizetni; a szerződéses viszony megszüntével a munkásoktól átvett munkás-

igazolványt visszaadni, s ha abba a szerződés létrejötte feljegyeztetett, a szerződés megszüntét igazolni, s általában szerződés szerinti kötelezettségeit teljesíteni. (32. §.)

Ha a munkaadó köteleességét megszegné, az alkalmazandó büntetésen felül a munkásoknak okozott teljes kár és eljárási költségek megfizetésére kötelezendő.

Ha a szerződést vagy a törvény rendelkezéseit a munkaadó megbízottja szegi meg, a büntetés a megzott ellen alkalmazandó; a kártérítési kötelezettség azonban ebben az esetben is mindenkor a munkaadót terheli, kinek visszkereseti joga megbízottja ellen érintetlen marad. (36. §.)

Ha a munkásigazolvány a munkaadó (megbízott) kezén elvész, az igazolvány megszerzésének költségét a munkaadó viseli, ha pedig a szerződéses viszony megszűntekor az igazolványt, vagy annak másodlatát a munkásnak bármely okból át nem adja, mindaddig, a míg azt a munkásnak rendelkezésre nem bocsátja, a késedelem minden napjára a munka helyén abban az időben fizetett napszámbért köteles annak naponként megfizetni.

16. §.

Ha a munkáltatási viszonyok lényegesen megváltoztak és a munkások panaszára az elsőfokú hatóság, — mely ez ügyben végérvényesen határoz — azt találja, hogy a szerződésben meghatározott egységarak mellett a munka nem teljesíthető: új egyezkedésnek van helye. Az egységarra nézve létrejött megállapodásról a munkaadó (megbízott) köteles a munkásoknak vagy azok megbízottjának írásos feljegyzést adni. (32. §.)

Ha a felek megállapodni nem tudnak: a szerződéstől mind a két fél visszaléphet, a munkások azonban

a munkaadónak az általa adott szállítási költséget, előleget eltávozásuk előtt megtéríteni, vagy a szerződésben meghatározott egységár szerint ledolgozni kötelesek. Ellenkező esetben a 34. §. szerint büntetendők.

17. §.

Ha a munkabér a teljesített munka mennyisége szerint fizettetik, a hossz- és szélességi méréseknél hiteles mérőszalagot, egyéb méréseknél pedig a megfelelő szokásos mértéket és eszközöket kell használni. A hossz- és szélességi méretek felvétele deciméternyi, a mélységi méretek felvétele centiméternyi pontossággal eszközözlendő. A felmért teljesítmény után a munkabér fillérig számítandó és fizetendő ki. (32. §.)

18. §.

A munkaadó a munkások által okozott kárának értéke erejéig a munkás munkabérét, egyéb járandóságát és ingóságát visszatarthatja, köteles azonban kárkövetelésének megállapítása végett az eljárást a visszatartás napjától számított három nap alatt az elsőfokú hatóságnál megindítani. (32. §.)

Más jogcímen fennálló követelésének fedezetére a munkaadót a visszatartás joga meg nem illeti. (32. §.)¹

19. §.

A munkások munkabérét szeszes italokkal, vagy árúczikkkel egészben vagy részben megváltani, utalvánnyal, bárczával, jeggyel fizetni, abból bárki követelésének fedezésére bármit levonni, valamint a mun-

¹ Lásd a munkaadók és mezőgazdasági munkások közötti jogviszony szabályozásáról szóló 1898 : II. t.-cz. 41. §-át a 418. oldalon.

kásokat arra kötelezni, hogy élelmi, élvezeti, ruházati czikkeiket, eszközeiket a munkaadónál, vagy az általa kijelölt egyénnél vásárolják, végül a munkásoknak adott előleg, kölcsön, vagy szállítási költség után kamatot szedni, vagy ezek értékéről váltót venni — tilos. (32. §.)¹

20. §.

Ha a munkaadó, kormányhatósági rendelkezéssel vagy szerződési megállapodással a munkások gyógykezeltetése és ellátása tekintetében messzebb menő intézkedésekre nem köteleztetett, a munkaadó (megbízott) köteles a munkahelyen megbetegedett munkást akkor is, ha a szerződést vele szemben felbontotta (22. §.), legalább nyolcz napon át gyógykezeltetni és annak ellátásáról gondoskodni, és ha a betegség nyolcz napnál tovább tart, a községi elüljáróságot intézkedés végett értesíteni. (32. §.)

A járványos vagy ragályos megbetegedési esetek azonnal való bejelentésének köteleességét ezen §. rendelkezése nem érinti.²

22. §.

A 16. §-ban megjelölt eseten felül a munkaadó (megbízott) jogosult a szerződést azzal a munkással szemben felbontani, a ki a szerződés megkötése utáni időben:

a) a munkaadót (megbízottat), hozzátartozóját tettleg bántalmazza; testi épsége, élete vagy vagyona ellen büntetendő cselekményt követ el vagy ilyet megkísérel;

¹ Lásd az 1898 : II. t.-cz. 32. §-át a 414. oldalon.

² Lásd az 1898 : II. t.-cz. 33. §-át a 414. oldalon.

b) az 1898 : II. t.-cz. 65., 66. §-aiba ütköző kihágás miatt elítéltetett;

c) a munka teljesítésére betegség miatt képtelenné válik (20. §.);

d) a munkatér kijelölése után munkásigazolványának átadását és általában szerződési kötelezettségének teljesítését megtagadja.

26. §.

Az a körülmény, hogy a munkaadó egy vagy több munkással szemben a szerződést felbontotta, a többi munkást a szerződés felbontására fel nem jogosítja, viszont az egyes munkásokkal szemben érvényesíthető bontó okok sem jogosítják fel a munkaadót arra, hogy a szerződést a többi munkással szemben is felbonthassa. (32., 34. §§.)¹

Vegyes intézkedések.

27. §.

Az a vállalkozó vagy megbízott, a ki munkások felfogadása végett valamely községben megjelenik, köteles a község elöljáróságánál azonnal jelentkezni, s ha mint megbízott jár el, meghatalmazását felmutatni. (33. §.)

Büntető határozatok.

31. §.

A mennyiben ez a törvény ellenkező rendelkezéseket nem tartalmaz, az 1879 : XL. t.-cz. általános határozatai és az 1898 : II. t.-cz. 68. §-ának rendelkezései a jelen törvény által megállapított kihágási

¹ Lásd az 1898 : II. t.-cz. 30. §-át a 412. oldalon.

ügyekben is alkalmazandók. Az 1898 : II. t.-cz. 65., 66., 69., 70. §-ai a jelen törvény hatálya alá tartozó munkásokra és napszámosokra is kiterjednek.

32. §.

Kihágást követ el az a munkaadó (megbízott), a ki ennek a törvénynek 17., 18., 19., 20. §-aiban foglalt rendelkezéseit vagy tilalmait megszegi.

Kihágást követ el az a munkaadó (megbízott), a ki:

a) ennek a törvénynek 5., 6., 7., 10., 11., 13., 16., 26. §-aiban foglalt rendelkezéseit vagy tilalmait megszegi;

b) a ki, a 37. §. esetét kivéve, munkásigazolvány (útlevél, hatósági igazoló okmány) nélküli munkást alkalmaz.

33. §.

Kihágást követ el:

a) a munkaadónak az a megbízottja, a ki magának a munkásoktól szerződtetésükért anyagi előnyöket köt ki, vagy ilyen előnyöket elfogad;¹

b) a ki a munkásokat a munka minősége, a bértételek, a kereseti viszonyok felől a valóságnak meg nem felelő közlések vagy alaptalan ígéretekkel szándékosan megtéveszti;

c) a ki a 27. §. rendelkezésének meg nem felel;

d) a ki más által felfogadott munkást vagy napszámost, e körülményt tudva, ugyanegy időre felfogad, vagy munkaadójától elcsábít.²

¹ Lásd az 1898 : II. t.-cz. 58. §-át a 422. oldalon.

² Lásd az 1898 : II. t.-cz. 64. §-át a 423. oldalon.

34. §.

Kihágást követ el az a munkás vagy napszámos, a ki ugyanegy időre két vagy több munkaadóhoz szerződik el. Ily esetben a munkás vagy napszámos azzal a munkaadóval szemben köteles a szerződést teljesíteni, a kivel először szerződött, a többi munkaadónak kártérítéssel tartozik, kivéven, ha azok az előző szerződésről tudva kötöttek vele szerződést.

Kihágást követ el az a munkás vagy napszámos, a ki :

a) munkásigazolvány (útlevél, hatósági igazolóokmány) nélkül szerződik;

b) jelen törvény 14., 16., 26. §-ainak reá vonatkozó rendelkezéseit megszegi.

35. §.

A kihágási eljárás ennek a törvénynek 32. §. a), a 33. §. a), b), d), továbbá a 34. §. első bekezdésében és b) pontjában megállapított kihágások esetében csak a sértett fél indítványára tehető folyamatba.

Hatóságok. Eljárás

36. §.

Mindazokra az ügyekre nézve, melyek a jelen törvény szerint hatósági intézkedést igényelnek, s az ebben a törvényben megállapított kihágások megtorlására, nemkülönben az egyénenkint 100 koronát meg nem haladó kárkövetelések elbírálására az 1898 : II. t.-cz. 72. §-ában megjelölt hatóságok illetékesek, azzal a

különbséggel, hogy a vasutépítési munkánál felmerült ügyekben harmadfokon, a földművelésügyi m. kir. miniszterrel egyetértőleg a kereskedelemügyi m. kir. miniszter határoz.

Az 1898 : II. t.-cz. 72—76. §-aiban foglalt intézkedések a jelen törvény hatálya alá eső ügyekre is kiterjednek.

139. Az 1899. évi XLII. törvénycikk :

«A gazdasági munkavállalkozókról és segédmunkásokról.»

7. §.

A cséplőgépvállalkozó és a csépléshez általa felvett gazdasági munkások között a szerződést szóval vagy írásban két tanu előtt kell megkötni.

A földművelésügyi miniszter, a közigazgatási bizottság előterjesztésére, egyes törvényhatóságok területére kiterjedő hatálylyal elrendelheti, hogy a cséplőgépvállalkozó és a munkások közötti szerződés a községi elöljáróság előtt kötendő meg,

Az a cséplőgépvállalkozó, a ki jelen §. első vagy második bekezdésében meghatározott alakszerűségek mellőzésével alkalmaz gazdasági munkásokat, kihágást követ el.

11. §.

Az, a ki — mint vállalkozó — másnak gazdaságában teljesítendő gazdasági munkára munkásokat kíván szerződtetni, a munkásokkal a szerződést a községi elöljáróság előtt köteles megkötni.

Az a munkásvállalkozó, a ki ilyen szerződés nélkül alkalmaz munkásokat, kihágást követ el.

15. §.

A gazdasági munkás és az általa felfogadott segéd-munkás (1898: II. t.-cz. 34. §.) között a szerződés szóval is megköthető.

18. §.

A jelen törvény I., II. és III. fejezete szerint közigazgatási hatósági intézkedést igénylő ügyekre, nemkülönben a vállalkozók és a munkások közt felmerülő, egyénenként 100 koronát meg nem haladó kárkövetelések elbírálására az 1898: II. törvénycikk 72. §-ában megjelölt hatóságok¹ illetékesek.

140. Az 1900. évi XVIII. törvénycikk:

»Az erdő-munkásokról.«

I. FEJEZET.

Általános határozat.

1. §.

Annak, a ki fatermelésnél, az erdei termékek szállításánál és az azzal kapcsolatos munkálatoknál, valamint az erdőgazdaság egyéb munkálatainál munka teljesítésére, mint napszámos vagy munkás szerződik, az 1898: II. törvénycikkben¹ körülírt munkásigazolvánnyal kell birnia. (43. §.)

¹ A gazdasági munkavállalkozókról és segédmunkásokról szóló 1899. évi LXII. t.-cz. végrehajtása és az eljárási szabályok megállapítása tárgyában a földművelésügyi miniszternek 1900. évi április 10-én 3400. szám alatt kiadott rendelete szerint: a cséplőgépvállalkozótól és a gazdasági munkavállalkozótól az 1898: II. t.-cz. 1. §-ában körülírt munkásigazolvány nem követelhető, ellenben az 1899: XLII. t.-cz. értelmében alkalmazott munkásoknak és segédmunkásoknak — az 1898: II. t.-cz. idevágó rendelkezéseinek alkalmazásával, — munkásigazolvánnyal kell ellátva lenniök.

¹ Lásd a 408. oldalon.

Külföldi munkásoknál a munkásigazolványt az útlevél vagy a munkás hazájabeli illetékes hatóság által kiállított igazoló okmány pótolja.

II. FEJEZET.

A munkás-szerződés megkötéséről.

2. §.

A szerződés feltételeinek megállapítása a felek szabad egyezkedésének tárgya; a törvénnyel ellenkező megállapodások azonban érvénytelenek.

Az olyan szerződés, mely nem ezen törvényben meghatározott módon, vagy olyan munkással kötött meg, a kinek munkásigazolványa nincsen, a közigazgatási hatóság előtt nem érvényesíthető.

3. §.

Minden szerződésnek, illetőleg feljegyzésnek (6. §.) tartalmaznia kell:

- a) a munka nemének, időtartamának vagy mennyiségének megjelölését;
- b) a munkabér megállapítását;
- c) a munkások szállításának költségeire, az előlegekre, továbbá a munka-eszközökre, az elszállásolásra, a tüzelőanyagra és az ivóvíz-szállításra vonatkozó megállapodásokat.

4. §.

Ha a munkások nem közös munkatéren, közösen teljesítendő munkára vállalkoznak, a szerződésben a munkások egyetemleges kötelezettségét megállapítani nem szabad. (41. §.)

5. §.

A munkaadó (megbízott) a munkások szállítási költsége címén aállítás tényleges költségének megfelelő összeget, előleg vagy kölcsön címén pedig legfeljebb annyit adhat a munkásnak, a mennyit ez a szerződésben meghatározott munkabér mellett két hét alatt valószínűleg megkereshet. (41. §.)

6. §.

A szerződés, ha a munka egészben vagy nagyobb részében annak a törvényhatóságnak területén teljesítendő, a melynek területén a munkások laknak, szóval is megköthető. Minden más esetben köteles a munkaadó a szerződés létrejöttéről s a megállapodásokról a munkásnak, illetőleg a munkások megbízottjának a megegyezés helyén, írásos feljegyzést átadni, vagy pedig a szerződést két tanu, vagy egy hatósági tanu előtt írásba foglalni.

A szerződés bélyeg- és illetékmentes.

9. §.

Ha a szerződési okirat két példányban állittatik ki, az egyik a munkások megbízottjának adandó át, a másik a munkaadónál (megbízott) marad. Ha azonban a szerződés csak egy példányban állittatik ki, a munkaadó (megbízott) köteles azt, az aláírások keltétől számított három nap alatt, ahhoz az elsőfokú közigazgatási hatósághoz betérjeszteni, a melynek területén a munka egészben vagy nagyobb részében teljesítendő lesz. (41. §.)

10. §.

A munkaadó (megbízott) jogosult a szerződés létrejöttét a munkás igazolványába bejegyezni; az igazolványt azonban csak a munkahelyen való megjelenés után köteles a munkás átadni. (41. §.)

III. FEJEZET.

A szerződés teljesítéséről és megszüntetéséről.

12. §.

Ha a szerződés a munka megkezdésének időpontját nem határozta meg, köteles a munkaadó (megbízott) a munkásokat közvetlenül vagy a megbízottjukhoz intézett szó- vagy írásbeli felszólítással legalább három nappal a munkának tervbe vett megkezdése előtt a munkahelyen való megjelenésre és a szerződés teljesítésére felhívni; a munkások megjelenésekor a munkát megkezdetni; intézkedésre jogosult megbízottjának nevét a munkásokkal közölni. Köteles továbbá a munkaadó a szerződésben kikötött munkabért a szerződés szerinti időben és részletekben kifizetni; a szerződéses viszony megszűntével a munkásoktól átvett munkás-igazolványt visszaadni s ha abba a szerződés létrejötté feljegyeztetett, a szerződés megszüntét igazolni s általában szerződés szerinti kötelezettségeit teljesíteni. (41. §.)

Ha a szerződést vagy a törvény rendelkezéseit a munkaadó vagy megbízottja megszegi, az okozott teljes kár- és eljárási költségek megfizetésére mindenkor a munkaadó kötelezendő. A munkaadó visszkereseti joga megbízottja ellen érintetlen marad.

Ha a munkás-igazolvány a munkaadó (megbízott) kezén elvész, az igazolvány megszerzésének költségét

a munkaadó viseli, ha pedig a szerződéses viszony megszűntekor az igazolványt, vagy annak másodlatát a munkásnak bármely okból át nem adja, mindaddig, a míg azt a munkásnak rendelkezésre nem bocsátja, a késedelem minden napjára, a munka helyén abban az időben fizetett napszámbért köteles annak naponként megfizetni.

13. §.

A munkások kötelesek a szerződésben, vagy a munkaadónak a 12. §. szerint közölt felhívásában megjelölt időben, még pedig, ha a szerződés szerint erre kötelezvék: munkaeszközeikkel és segédmunkásaikkal a munkahelyen megjelenni, a munkát megkezdeni s általában törvényes és szerződés szerinti kötelességeiket teljesíteni. (43. §.)

15. §.

Ha a munkabér a teljesített munka mennyisége szerint fizetetik, a méréseknél a megfelelő szokásos hiteles mértékeket és eszközöket kell használni. A felmért teljesítmény után a munkabér fillérig számítandó és fizetendő ki. (41. §.)

Ha a felek a szerződésben másként nem állapodtak meg az osztályozás és a mérésekre nézve, az állami erdők kezelésénél fennálló szabályok alkalmazandók.

16. §.

A munkaadó a munkások által okozott kárának értéke erejéig a munkás munkabérét, egyéb járandóságát és ingóságát visszatarthatja, köteles azonban — ha a munkás a visszatartásban meg nem nyug-

szik — kárkövetelésének megállapítása végett az eljárást a visszatartás napjától számított három nap alatt az elsőfokú hatóságnál megindítani. (41. §.)

Más jogcímen fennálló követelésének fedezetére a munkaadót a visszatartás joga meg nem illeti. (41. §.)

17. §.

A munkások munkabérét szeszes italokkal vagy árucikkekkel egészben vagy részben megváltani, abból bárki követelésének fedezésére bármit levonni, a munkásokat arra kötelezni, hogy élelmi, élvezeti, ruházati cikkeiket, eszközeiket a munkaadónál vagy az általa kijelölt egyénnél vásárolják, valamint a munkásoknak adott előleg, kölcsön vagy szállítási költség után kamatot szedni, vagy ezek értékéről váltót venni — tilos. (41. §.)

Tilos továbbá a munkások munkabérét utalvány, bércezával, jeggyel fizetni. (41. §.)

18. §.

Ha a munkaadó-kormányhatósági rendelkezéssel vagy szerződési megállapodással a munkások gyógykezeltetése és ellátása tekintetében messzebbmenő intézkedésekre nem köteleztetett, a munkaadó (megbizott) köteles a munkahelyen megbetegedett idegen községbeli munkást, akkor is, ha a szerződést vele szemben felbontotta (20. §.), legalább nyolcz napon át gyógykezeltetni és annak ellátásáról gondoskodni, s ha a betegség nyolcz napnál tovább tart, a községi előljárást intézkedés végett értesíteni. (41. §.)

A járványos vagy ragályos megbetegedési esetek azonnal való bejelentésének köteleességét ezen §. rendelkezése nem érinti.

20. §.

A munkaadó (megbízott) jogosult a szerződést azzal a munkással szemben felbontani, a ki a szerződés megkötése utáni időben:

a) a munkaadót (megbízottat), hozzátartozóját tetteleg bántalmazza; testi épsége, élete vagy vagyona ellen büntetendő cselekményt követ el, vagy ilyet megkísérel;

b) az 1898: II. t.-cz. 65., 66. §-aiba ütköző kihágás miatt elítéltetett;

c) a munka teljesítésére betegség miatt képtelenné válik (18. §.);

d) a munkahelyen való megjelenés után munkásigazolványának átadását és általában szerződési kötelezettségének teljesítését megtagadja.

21. §.

A munkás akkor jogosult a szerződés felbontására:

a) ha a munkaadó (megbízott) őt vagy hozzátartozóját tetteleg bántalmazza, vagy testi épsége, élete, vagyona ellen irányuló büntetendő cselekményt követ el, vagy ilyet megkísérel;

b) ha a munka teljesítésére betegség miatt képtelenné válik;

c) ha arra az időre, melyben a szerződést kellene teljesítenie, katonai szolgálatra behívatik;

d) ha a munkaadó vele szemben a szerződés megállapodásait, vagy a törvény rendelkezéseit meg nem tartja.

23. §.

Az a fél, a ki a szerződést a 14. §., illetőleg a 20., 21. §§. alapján felbontani akarja, köteles a másik

felet a felbontás okául felhozott eset tudomására való jutása után legfeljebb három nap alatt szóval, vagy ezen az időn belül feladott ajánlott levélben értesíteni.

A ki a szerződés teljesítését ilyen közlés nélkül szünteti meg, szerződésszegőnek tekintendő. (41., 43. §§.)

24. §.

Az a körülmény, hogy a munkaadó egy vagy több munkással szemben a szerződést felbontotta, a többi munkást a szerződés felbontására fel nem jogosítja, viszont az egyes munkásokkal szemben érvényesíthető bontó okok sem jogosítják fel a munkaadót arra, hogy a szerződést a többi munkással szemben is felbonthassa. (41., 43. §§.)

IV. FEJEZET.

A napszámosokról.

25. §.

A munkaadó és a napszámos között a szerződés szóval is megköthető. A szerződési feltételek megállapítása a felek szabad egyezkedésének tárgya. A törvénnyel vagy a törvényhatósági szabályrendelettel ellenkező megállapodások azonban érvénytelenek.

Az a szerződés, melyet a munkaadó olyan egyénnel köt meg, kinek munkásigazolványa nincsen, a közigazgatási hatóság előtt nem érvényesíthető.

26. §.

Napszámost a munkaadó intézkedésre jogosított megbízottja, vagy felügyeletre használt alkalmazottja is szerződtesethet. A napszámos megbízottja által is köthet szerződést, ha az által munkásigazolványát a munkaadónak átadatja.

27. §.

A napszámos, ha a felfogadó kívánja, felfogadás-kor köteles munkásigazolványát átadni. A munkaadó köteles az átvett igazolványt megőrizni s a munka befejeztével azt a munkásnak visszaadni. (41., 43. §§.)

Ha a munkásigazolvány a munkaadó kezén vesz el, a másodlat kiállításának költségeit a munkaadó köteles viselni.

28. §.

Ha a munka tartamára nézve más világosan ki nem kötöttet, mindig egy napi munka értendő.

A napszámos munkanapja, ha az iránt a felek között más megállapodás nem létesült, napkeltétől napnyugtáig számíttatik, mely időre a napszámosnak délben egy egész órai, április 15-től szeptember 30-ig pedig reggel és délután is egy-egy félórát szüneteltetnek. (41. §.)

29. §.

A munkaadó köteles a szerződöttetett napszámost elfogadni, annak munkabérét és járandóságát pontosan kiszolgáltatni. (41. §.)

A napszámos köteles a munkát, a melynek teljesítésére felfogadtatott, vagy ha ez a munka bármely véletlen akadályozó körülmény miatt nem folytatható, a munkaadó által meghatározott más gazdasági munkát teljesíteni. Ha a munkaadó a napszámost így foglalkoztatni nem képes, vagy nem akarja, akkor a tényleg munkában töltött idő aránya szerint, a kikötött munkabérnek egy-, két-, vagy háromnegyed része fizetendő, s ha étkezés is kikötöttetett, délelőtti munka után

az ebéd, a délutáni munka után pedig az estebéd is kiszolgáltatandó. (41., 43. §§.)

30. §.

Ha a napszámos munkája legalább egy havi időre biztosított, a kikötött munkát megakasztó bármely körülmény beálltával, a mennyiben más világosan ki nem kötöttetett, a felfogadó jogositva van a napszámost más gazdasági munkára felhasználni, mit a napszámos teljesíteni köteles. Ha azonban az akadály folytonosan legalább egy hétig tart, ez esetben mindkét fél visszalephet a szerződéstől. (41., 43. §§.)

31. §.

Ha a szerződést vagy a törvény rendelkezéseit a munkaadó szegné meg, a hatóság által köteleességének teljesítésére, a munkásnak okozott teljes kár és eljárási költség megfizetésére kötelezendő s a 41. §. szerint megbüntettetendő.

Ha a szerződést vagy a törvény rendelkezéseit a munkaadónak intézkedésre jogosult megbizottja szegné meg: a büntetés e megbizott ellen alkalmazandó, a kár- és eljárási költségek megtérítési kötelezettsége azonban ebben az esetben is mindenkor a munkaadót terheli. A munkaadónak visszakereseti joga megbizottja ellen érintetlen marad.

32. §.

Ha a napszámos a meghatározott időben igazolatlanul meg nem jelen, vagy a megkezdett munkát abbahagyva jogtalanul eltávozik, az elsőfokú hatóság által, — a munkaadó írásbeli, vagy jegyzőkönyvbe vett szó-

beli kérelmére — előleges tárgyalás nélkül a munkahelyre, kényszereszközök alkalmazásával is, kivezetése határozatilag elrendelendő. Ha pedig a munkát a munkahelyen önként megjelenve, vagy kivezetés után sem kezdi meg, illetve nem folytatja, a 43. §. szerint megbüntetendő.

33. §.

A munkaadó a napszámos által okozott kárának értéke erejéig annak munkabérét visszatarthatja. Köteles azonban a munkaadó, ha a napszámos a visszatartásban meg nem nyugszik, kárkövetelésének megállapítása végett az illetékes hatóságnál az eljárást a visszatartás után három napon belül megindítani. (41. §.)

Más jogcímen fennálló követelésének fedezésére a munkaadót a napszámos vagy munkással szemben visszatartási jog nem illeti meg.

35. §.

A 17. §. rendelkezései a napszámosokra is kiterjednek. (41. §.)

V. FEJEZET.

Vegyes intézkedések.

36. §.

Az a vállalkozó vagy megbizott, a ki munkások felfogadása végett valamely községben megjelenik, ha a munkásokat nem annak a törvényhatóságnak területén végzendő munkára kívánja szerződtetni, a melynek területén az illető község fekszik: köteles a község előljáróságánál azonnal jelentkezni, s ha mint megbizott jár el, meghatalmazását felmutatni. (42. §.)

VI. FEJEZET.

Büntető határozatok.

40. §.

A mennyiben ez a törvény ellenkező rendelkezéseket nem tartalmaz, az 1879: XL. t.-cz. általános határozatai a jelen törvény által megállapított kihágási ügyekben is alkalmazandók. Az 1898: II. t.-cz. 65., 66. §-ai a jelen törvény hatálya alá tartozó munkásokra és napszámosokra is kiterjednek.

41. §.

Kihágást követ el az a munkaadó (megbizott), a ki ennek a törvénynek 15., 16., 17., 18., 35. §-aiban foglalt rendelkezéseit vagy tilalmait megszegi.

Kihágást követ el az a munkaadó (megbizott), a ki ennek a törvénynek 4., 5., 9., 10., 12., 23., 24., 27., 28., 29., 30., 31., 33. §-aiban foglalt rendelkezéseit vagy tilalmait megszegi.

42. §.

Kihágást követ el:

a) a munkaadónak az a megbizottja, a ki magának a munkásoktól szerződtetésükért anyagi előnyöket köt ki, vagy ilyen előnyöket elfogad;

b) a ki a munkásokat a munka minősége, bérfeltételek, a kereseti viszonyok felől a valóságnak meg nem felelő közlések, vagy alaptalan ígéretekkel szándékosan megtéveszti;

c) a ki a 36. §. rendelkezésének meg nem felel;

d) a ki más által felfogadott munkást vagy napszámost, e körülményt tudva, ugyanegy időre felfogad vagy munkaadójától elcsábít.

43. §.

Kihágást követ el az a munkás vagy napszámos, a ki ugyanegy időre két vagy több munkaadóhoz szerződik el. Ily esetben a munkás vagy napszámos azzal a munkaadóval szemben köteles a szerződést teljesíteni, a kivel először szerződött, a többi munkaadónak kártérítéssel tartozik, kivévn, ha azok az előző szerződésről tudva kötöttek vele szerződést.

Kihágást követ el az a munkás vagy napszámos, a ki

a) jelen törvény 1. §-ának rendelkezését megszegi;

b) jelen törvény 13., 23., 24., 27., 29., 30., 32. §-ainak reá vonatkozó rendelkezéseit megszegi.

44. §.

A kihágási eljárás ennek a törvénynek 41. §-a második bekezdésében, továbbá a 42. §. a), b), d), valamint a 43. §. első bekezdésében és b) pontjában megállapított kihágások esetében csak a sértett fél indítványára tehető folyamatba.

VII. FEJEZET.

Hatóságok. Eljárás. Záróhatározatok.

45. §.

1. elsőfokú hatóság:

a) vármegyékben a főszolgabíró;

b) törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács kijelölt tagja; r. t. városokban a polgármester;

c) Budapesten a kerületi előjáró;

2. másodfokú hatóság: a közigazgatási bizottságnak munkásügyi albizottsága (1898: II. t.-cz. 72. §. 2.);

3. harmadfokú hatóság: a földművelésügyi minster.

Az 1898: II. t.-cz. 75., 76. §-aiban foglalt intézkedések a jelen törvény hatálya alá eső ügyekre is kiterjednek azzal az eltéréssel, hogy a 75. §. utolsó bekezdésében említett felmentés oly esetekre is szólhat, midőn a munkás vagy napszámos a szomszédos törvényhatóság, illetve járás területén teljesítendő munkára vállalkozik.

141. Az 1900. évi XXIX. törvénycikk:

»A dohánytermelők és a dohánykertészek közötti jogviszonyok szabályozásáról.«

I. FEJEZET.

1. §.

A dohánykertészeknek munkásigazolvánnyal (kertészkönyv) kell birniok (1898: II. t.-cz. 1. §.).¹

Az igazolvány (kertészkönyv) kiadására nézve az 1898: II. t.-cz. I. fejezetében foglaltak irányadók.

2. §.

A termelő és a dohánykertész közti szerződés feltételeinek megállapítása a felek szabad egyezkedésének tárgya; a törvénnyel vagy a dohányjövedéki szabályokkal ellenkező megállapodások azonban érvénytelenek.

A dohánykertész által a vele egy háztartásban élő családtagjai nevében vállalt kötelezettségekről az vélelmeztetik, hogy e kötelezés a családtagok hozzájárulásával történt

¹ Lásd a 408. oldalon.

3. §.

A szerződést legalább egy termelési évre kell megkötni. Ha a szerződést a termelési év, illetőleg több évre kötött szerződésnél az utolsó termelési év december 25—31-ike között egyik vagy másik fél fel nem mondja: a szerződés ugyanazokkal a feltételekkel egy termelési évre meghosszabbítotttnak tekintetik.

4. §.

Minden szerződésnek tartalmaznia kell:

a) a kötelezettek nevét, a dohánykertész termelési területének négyszögökben való meghatározását;

b) a dohánykertész összes járandóságának (rész) és annak megállapítását, hogy a dohánykertésznek készpénzben és terményben mily időszakokban mily összegű előleg kiszolgáltatására van igénye;

c) a termelési eszközökre, az elszállásolásra, a tüzelő anyagra, a vízhordásra, a biztosítási díjakra és összegekre, a dohánynak a pajtába és a beváltási helyre való szállítására, továbbá a költözködésre vonatkozó megállapodásokat.

5. §.

A szerződésben a dohánykertész a dohánytermelésen felül csak olyan munka teljesítésére vállalhat kötelezettséget, mely a dohánytermelés hátránya nélkül teljesíthető.

Ha a szerződésben a dohánykertész ilyen munka teljesítésére is kötelezettséget vállalt s a szerződésben az ilyen munka után járó bér előzetesen meg nem határozottatott; a dohánykertésznek olyan bér kiszolgáltatására van igénye, mint a milyen bért azon köz-

ségben hasonló munkáért abban az időben rendszerint fizetnek.

6. §.

A szerződés a dohánykertészt csak akkor tilthatja el más munkaadónál a dohánytermelés hátránya nélkül teljesíthető munka elvállalásától, ha a szerződésben a termelő kötelezettséget vállal arra, hogy a dohánykertészt ilyen munkára saját gazdaságában alkalmazza.

7. §.

A dohánykertészt arra kötelezni, hogy a szerződés szerint a termelő által szolgáltatott termelési eszközök, épületek használatáért díjat fizessen — tilos.

8. §.

A szerződést a községi előljáróság előtt írásban kell megkötni. Egy okiratban több dohánykertésszel is megköthető a szerződés.

11. §.

A közigazgatási bizottságnak a törvényhatóság területén működő mezőgazdasági bizottság vagy gazdasági egyesület meghallgatásával tett előterjesztésére a földművelésügyi miniszter a pénzügyminiszterrel egyetértőleg egyes törvényhatóságokra, járásokra, községekre kivételképp megengedheti, hogy a dohánykertészekkel kötött szerződéseknek az előljáróság előtt való megkötése mellőztessék s a két példányba foglalandó szerződés aláírás után az előljáróságnak csak láttamozás végett mutattassék be.

Ilyen esetben a termelő köteles a szerződés létrejöttét a dohánykertész igazolványába bejegyezni s a

szerződési okirat egyik példányát a dohánykertésznek, illetőleg ha több dohánykertésszel kötött meg a szerződés, azok megbizottjának átadni, — a másolatát pedig a reá nézve illetékes dohánybeváltó hivatalnak megküldeni.

12. §.

Ha a felek a szerződés érvényességének ideje alatt a szerződés feltételeit egyetértőleg módosítani kívánják, minden tekintetben azon eljárást kell követni, melyet e törvény az eredeti szerződés megkötésére nézve megszab.

13. §.

Ha a szerződés a teljesítés megkezdésének időpontját nem határozta meg, köteles a termelő a dohánykertészt szó- vagy írásbeli felszólítással legalább három nappal a teljesítés tervbe vett megkezdése előtt a megjelenésre és a szerződés teljesítésére felhívni. Köteles a termelő a termelésre előkészített területet idejében kijelölni; intézkedésre jogosult megbizottjának nevét közölni; a dohánykertész járandóságait a szerződés megállapodásai szerint kiszolgáltatni.

Ha a szerződést vagy a törvény rendelkezéseit a termelő vagy megbizottja megszegi, az okozott teljes kár és eljárási költségek megfizetésére mindenkor a termelő kötelezendő. A termelő visszkereseti joga megbizottja ellen érintetlen marad.

Ha az igazolvány a termelő (megbizott) kezén elvész, az igazolvány megszerzésének költségét a termelő viseli; ha pedig a szerződés viszony megszűntekor az igazolványt, vagy annak másolatát a dohány-

kertésznek bármely okból három nap alatt át nem adja, mindaddig, míg azt annak rendelkezésére nem bocsátja, a késedelem minden napjára abban az időben fizetett napszámbért köteles annak naponként megfizetni.

14. §.

A dohánykertész köteles a szerződésben vagy a termelőnek a 13. §. szerint közölt felhívásában megjelölt időben, még pedig, ha a szerződés erre kötelezi, munkaeszközeivel és segédmunkásaival a munkahelyen megjelenni, a termelési munkákat a termelőnek (megbizottjának) utasítása szerint végezni, s általában törvényes és szerződés szerinti kötelességeit teljesíteni. (32. §.)

A dohánykertész és háznépe köteles a gazdaság rendjét megtartani, és a termelőnek (megbizottjának) abból kifolyó utasításait teljesíteni.

16. §.

A dohánykertész járandóságát szeszes italokkal, vagy árucikkekkel egészben vagy részben megváltani, utalvánnyal, bárczával, jeggyel fizetni, abból a termelőnek saját követelésein, továbbá a dohánykertész állami, törvényhatósági, községi, egyházi és iskolai adótartozásain kívül, bírósági vagy hatósági letiltás esetét kivéve, a dohánykertész beleegyezése nélkül bárki követelésének fedezésére bármit levonni; a dohánykertészt arra kötelezni, hogy élelmi, élvezeti, ruházati cikkeit, eszközeit a termelőnél vagy általa kijelölt egyénnél vásárolja; az adott előleg, kölcsön után kamatot szedni, vagy ezek értékéről váltót venni — tilos. (31. §.)

17. §.

A dohánykertésznek eladott, kölcsönadott, előlegezett vagy a dohánykertész beleegyezésével az ő járandósága terhére beszerzett terménynek, élelmi, élvezeti, ruházati cikkeknek, eszköznek árát a termelő az elszámolásnál nem számíthatja föl nagyobb összegben, mint a mennyi annak a piaci ára az átadás idején a gazdasághoz legközelebb eső piacon volt. (31. §.)

18. §.

A termelő összes dohánytermelése beváltási árának folyósítása után legkésőbb 15 nap alatt, ha pedig a szerződés időközben megszűnt volna, a szerződés megszűnésekor köteles a dohánykertésszel elszámolni, az elszámolást a dohánykertésznek írásban átadni s azt, a mi az elszámolás szerint a dohánykertésznek jár, megfizetni, ha pedig a dohánykertész ezt bármely okból át nem vehetné, vagy el nem fogadná, az ezen törvény szerint illetékes elsőfokú hatóságnál (35. §.) készpénzben letétbe helyezni. (31. §.)

Az a körülmény, hogy a termelő a dohány beváltási árát bármely okból fel nem vette: az elszámolás s a dohánykertész járandósága kifizetésének elhalasztására nem ad jogot.

19. §.

A szerződés megszűnését a termelő a dohánykertésznek igazolványába bejegyezni köteles. Köteles továbbá bejegyezni azt is, hogy a dohánykertész hány négyszöglet művelt, e területről osztályok szerint mennyi dohányt szállított be s mennyi volt ennek beváltási ára. (31. §.)

A termelőnek az utóbbi adatokra vonatkozó helyes bejegyzését az illetékes dohánybeváltó-hivatal bármelyik fél kérelmére díjtalanul hitelesíti.

22. §.

A termelő a dohánykertész által okozott kárának értéke erejéig a dohánykertész járandóságát és biztosítékát visszatarthatja, köteles azonban kárkövetelésének megállapítása végett az eljárást az illetékes hatóság előtt, a leszámolás után három napon belül megindítani.

Más jogcímen fennálló követelésének fedezésére a munkaadót a dohánykertésszel szemben visszatartási jog nem illeti meg.

25. §.

A termelő jogosult a szerződést azon] dohánykertésszel szemben felbontani:

a) a ki a szerződés megkötése utáni időben a termelőt, családtagját, intézkedésre vagy felügyeletre] jogosult megbizottját tetteleg bántalmazza, vagy] testi épsége, élete vagy vagyona ellen büntetendő cselekményt] követ el, vagy ilyet megkísérel;

b) a ki a termelőnek, családtagjának, intézkedésre vagy felügyeletre jogosult megbizottjának tulajdonában szándékosan kárt okozott;

c) a kinek elbocsátására az 1887:XLIV. t.-cikk 16. §-a alapján felhivatott;

d) a ki maga vagy a kinek háznépe a gazdaság rendjét figyelmeztetés dacára ismételtén megszegi, vagy a termelőnek (megbizottjának) a termelésre vonatkozó vagy a gazdaság rendjéből kifolyó jogos meghagyását nem teljesíti.

26. §.

A dohánykertész abban az esetben jogosult a szerződés felbontására:

a) ha a szerződés megkötése után a termelő, családtagja vagy tisztje, őt vagy hozzátartozóját tetteleg bántalmazza, vagy élete, testi épsége, vagyona ellen irányuló büntetendő cselekményt követ el vagy ilyet megkísérel;

b) ha a termelő őt vagy hozzátartozóját tiltott cselekményre hívja fel, vagy őt általa el nem vállalt szolgáltatás teljesítésére szorítja;

c) ha a termelő szerződéssel kötelezett járandóságát jogtalanul visszatartja.

27. §.

Ugy a termelő, mint a dohánykertész, a 25. §. c) pontjában említett eset kivételével, a 25., 26. §§-okban felsorolt bármely eset miatt csak akkor bonthatja fel a szerződést, ha ebbeli elhatározását — a felbontás okául felhozott eset tudomására való jutása után — 48 óra alatt a dohánykertésszel, illetőleg a termelővel vagy illetékes megbízottjával szóval, vagy ezen időn belül feladott ajánlott levélben közli.

El közlés elmulasztása esetében a szerződés ugyan- ebből az okból többé fel nem bontható.

[28. §.

Ha az ingatlan tulajdonosának vagy birtokosának (birlalójának) személyében a szerződés megkötése után, de a szerződés teljesítésének megkezdését megelőzőleg bármely okból változás áll be, a jogutód a jogelődje által kötött szerződést a községi előljáróság útján a szerződés

teljesítésének megkezdését egy hónappal megelőzőleg kártérítési kötelezettség nélkül felbonthatja, ez esetben is azonban tartozik a munka felvállalása következtében felmerült költségeket és kiadásokat a dohánykertésznek megtéríteni.

Hasonlóképen a dohánykertész is jogosult a termelő személyében történt változás okából a szerződést, de ugyancsak legfőleg a munka teljesítésére megszbott időpontot egy hónappal megelőzőleg, kártérítési igény nélkül felbontani.

Ha a jogutód vagy a dohánykertész a felbontás e jogával nem él, a jogelőd által megkötött munkaszerződés a feleket egész terjedelmében kötelezi.

Árverés esetében a vevő, ha a szerződést ezen szakasz első bekezdése alapján felbontja, tartozik a dohánykertésznek a munka felvállalása következtében felmerült költségeket és kiadásokat megfizetni, jogosítva van azonban az ily czímen kifizetett összeget a vételárba beszámítani, vagy azt, mint előnyös tételt, érvényesíteni.

Ha pedig a jogutódlás oly időben következik be, midőn a szerződés a jelen §. rendelkezései szerint már fel nem bontható, a jogutód a jogelőd által a szerződésben elvállalt, bár a jogutódlás beálltának időpontjában már lejárt kötelezettségeikért — a jogelőd elleni visszkéreseti jogának fenmaradásával — a dohánykertésznek a jelen törvény rendelkezései szerint mint egyenes adós felelős.

Örökösödés eseteiben ezen szakasz nem alkalmazható.

29. §.

Az a szerződő fél, a kinek hibája miatt a szerződés felbontatott, vagy a ki a szerződést jogtalanul

szüntette meg, a másik szerződő félnek teljes kártérítéssel tartozik.

II. FEJEZET.

30. §.

A mennyiben ez a törvény ellenkező rendelkezéseket nem tartalmaz, az 1859: XL. t.-cz. általános határozatai a jelen törvény által megállapított kihágási ügyekben is alkalmazandók. Az 1898: II. t.-cz. 64., 65., 66. §-ai dohánykertészekre és termelőkre is kiterjednek.

31. §.

Kihágást követ el az a termelő (megbizott), a ki ennek a törvénynek 13., 16., 17., 18., 19. §-aiban foglalt rendelkezéseit vagy tilalmait megszegi.

Kihágást követ el az a termelő (megbizott), a ki dohánykertésznek a dohánytermelésre szánt területen kívül haszonbérbe, részes művelésre, használatra stb. átengedett ingatlanért az azon vidéken szokásos ellenszolgáltatásnál aránytalanul nagyobbat köt ki, vagy a ki a dohánykertésztől a nélkül, hogy az 1883: XXV. törvényezikk 1. §-ának ismérvei fenforognának, oly terhes szolgáltatásokat követel, melyek ennek anyagi romlását idézhetik elő.

32. §.

Kihágást követ el az a dohánykertész, a ki

a) munkásigazolvány (kertészkönyv) nélkül, vagy ugyanazon időtartamra dohánykertészi minőségben több termelővel szerződik (1. §.),

b) a jelen törvény 14. §-ának rendelkezéseit megszegi.

33. §.

A kihágási eljárás a 31. §-ban, valamint a 32. §. b) pontjában megjelölt esetekben csak a sértett fél indítványára tehető folyamatba.

34. §.

Attól a termelőtől, a ki a 31. §. első bekezdése alapján a 16. §-ban megszabott tilalmak megszegése miatt, vagy a 31. §. második bekezdésében megállapított kihágásért jogerősen elítéltetett, a dohánytermelési engedély az erre illetékes pénzügyi hatóság által elvonható, ismétlés esetében pedig elvonandó.

III. FEJEZET.

35. §.

Mindazokra az ügyekre nézve, melyek a jelen törvény szerint hatósági intézkedést igényelnek, s az ebben a törvényben megállapított kihágások megtorlására az 1898: II. t.-cz.-ben megjelölt hatóságok illetékesek.¹

Az 1898: II. t.-cz. 75., 76. §-aiban foglalt intézkedések a jelen törvény hatálya alá eső ügyekre is kiterjednek.

36. §.

A dohánytermelésre szerződötett gazdasági cselédekre s a dohánytermeléshez esetenként felfogadott gazdasági munkásokra, napszámosokra a jelen törvény hatálya nem terjed ki s ezekre az 1876: XIII. t.-cz., illetőleg az 1898: II. t.-cz. szabályai alkalmazandók.

¹ Lásd 425. oldalon.